

Vliv stresu z bojového nasazení na rodinný život

Monika Bílá

Bakalářská práce
2014



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií


INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Monika BÍLÁ**
Osobní číslo: **H118020**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Vliv stresu z bojového nasazení na rodinný život**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena na:

- obecné vymezení problematiky stresu,
- zahraniční mise AČR,
- působení psychologické a duchovní služby v rámci AČR,
- vliv a vymezení stresových faktorů vyplývajících z účasti na misi,
- zhodnocení vlivu stresových situací,
- funkce partnerství a rodičovství,
- vymezení problematiky vztahů v rodině,
- podpora rodin a blízkých osob vojáků v ZO.



Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Cungi, CH. Jak zvládat stres. Praha: Portál, 2001 ISBN 80-7178-465-6

Dziaková, O. Vojenská psychologie. Praha: Triton, 2009 ISBN 978-80-7387-156-7

Hartl, P., Hartlová, H. Psychologický slovník. Praha: Portál, 2000 ISBN 80-7178-303-X

Ministerstvo obrany České republiky. Psychologická příprava ve výcviku a v boji. Praha: MAGNET PRESS, 1994 ISBN 80-85469-68-5

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Renata Oralová

Institut mezioborových studií


Datum zadání bakalářské práce:

11. listopadu 2013

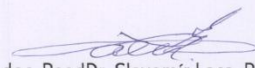
Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2014

V Brně dne 11. listopadu 2013


doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí ústavu




doc. PaedDr. Slavomír Laca, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Howela ŽILA'

Jméno, příjmení studenta

V Brně 14. 4. 2014



Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užitje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Téma bakalářské práce je zaměřeno na „**vliv stresu z bojového nasazení na rodinný život**“ vojáků v činné službě, kteří se účastní zahraničních misí. Bakalářská práce vymezuje problematiku zahraničních misí, psychologické a duchovní podpory Armády České republiky (*dále jen AČR*) při zahraničních misích, která je i pro tyto účely zřízena. Dále je práce zaměřena na činnost AČR při přípravě, realizaci a následném začlenění vojáka do běžného života.

Součástí této bakalářské práce je i dotazníkové šetření u vojáků, kteří se již zahraniční mise zúčastnili. Provedený výzkum má za úkol zanalyzovat názory a postřehy vojáků při dlouhodobém odloučení v návaznosti na výše uvedené.

Klíčová slova:

Armáda České republiky, voják, zahraniční mise/operace, vojenský psycholog, vojenský kaplan, rodina, stres

ABSTRACT

The topic of this Bachelor thesis is aimed at “**influence of stress resulting from combat engagement on family life**“ of soldiers in active duty, who take part in missions abroad. The Bachelor thesis defines the issue of foreign missions and psychological and religious support arranged for these purposes by the Army of the Czech Republic (*thereinafter ACR*) within the missions in foreign countries. The thesis is, moreover, focused on activities of the ACR in training for missions abroad, on implementation and on subsequent involvement of a soldier concerned in ordinary life.

This Bachelor thesis also includes a questionnaire answered by the troops who had engaged in a foreign mission. The held survey is to analyse opinions and reflections of soldiers separated from their families for a long time in connection with the abovementioned facts.

Key words:

The Army of the Czech Republic, soldier, foreign mission/operation, military psychologist, military chaplain, family, stress

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucí práce Mgr. Oralové Renatě za vstřícný přístup, přínosné podněty a cenné připomínky při psaní mé bakalářské práce. Dále děkuji plk. PhDr. Bernardové Kateřině a kolektivu z oddělení expertních služeb pro oblast lidských zdrojů.

Mé poděkování patří i plk. Ing. Sabelovi Renému, který mi umožnil provést dotazníkové šetření s jeho příslušníky vojenského útvaru.

Bakalářskou práci jsem zpracovala samostatně za použití uvedených pramenů a literatury.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 OZBROJENÉ SÍLY ČESKÉ REPUBLIKY A ZAHRANIČNÍ MISE AČR.....	12
1.1 OZBROJENÉ SÍLY ČESKÉ REPUBLIKY A JEJICH ÚLOHA.....	12
1.2 STRUKTURA OSOBNOSTI VOJÁKA, VÝCVIK A POŽADAVKY NA VOJENSKÉHO PROFESIONÁLA	14
1.3 PŮSOBNÍ AČR V ZAHRANIČNÍ MISI.....	16
1.4 PSYCHOLOGICKÁ A DUCHOVNÍ PODPORA POSKYTOVANÁ V PRŮBĚHU ZAHRANIČNÍ MISE.....	17
2 NÁROČNÉ ŽIVOTNÍ SITUACE.....	21
2.1 VYMEZENÍ POJMU.....	21
2.2 STRES JAKO SOUČÁST V ŽIVOTĚ VOJÁKŮ.....	21
2.3 ŽIVOTNÍ FRUSTRACE	23
2.4 KONFLIKT SOUČÁST ŽIVOTA.....	24
3 ZPŮSOBY VYROVNÁNÍ SE S NÁROČNÝMI ŽIVOTNÍMI SITUACEMI.....	25
3.1 ODOLNOST VŮČI NÁROČNÝM ŽIVOTNÍM SITUACÍM.....	25
3.2 TECHNIKY VYROVNÁVÁNÍ SE S NÁROČNÝMI ŽIVOTNÍMI SITUACEMI.....	25
3.3 ZVLÁDÁNÍ STRESU (COPING)	26
3.4 STRATEGIE CHOVÁNÍ V NÁROČNÝCH ŽIVOTNÍCH SITUACÍCH.....	27
4 VLIV ODLOUČENÍ A STRESU NA RODINNÝ A PARTNERSKÝ ŽIVOT	28
4.1 VLIV STRESU NA RODINNÝ ŽIVOT	28
4.2 PODPORA RODIN A BLÍZKÝCH VOJÁKŮ	29
4.3 NÁVRAT ZE ZAHRANIČNÍ MISE DO RODINNÉHO ŽIVOTA.....	31
II PRAKTICKÁ ČÁST	34
5 VÝZKUM PSYCHICKÉ ODOLNOSTI VOJÁKŮ	35
5.1 CÍL VÝZKUMU	35
5.2 METODIKA VÝZKUMU	35
5.3 ORGANIZACE A PRŮBĚH VÝZKUMU A ANALÝZA PROBLÉMU	36
5.4 ZPŮSOB VYHODNOCENÍ A VÝSLEDKY EXPERIMENTU, INTERPRETACE VÝSLEDKŮ.....	58
ZÁVĚR	61
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	64
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	66
SEZNAM TABULEK.....	68
SEZNAM PŘÍLOH.....	69

ÚVOD

Česká armáda je zapojena do integrované struktury NATO¹, jehož součástí je systém obranného, operačního a civilního nouzového plánování. Mezi další aktivity spojených s členstvím patří společná cvičení, mírové a bojové operace, ze kterých vyplývají konkrétní úkoly pro české vojáky. Mezi stěžejní patří účast v zahraničních misích.

Česká republika se dnem 1. ledna 2005 stala plně profesionální. Tato plně profesionální armáda je cvičena a připravována k tomu, aby byla schopna samostatně nebo s alianční podporou reagovat na všechny hrozby vojenského, ale i nevojenského charakteru. Z České republiky jsou mimo naše území vysílány nejen celé kontingenty, ale i jednotlivci či malé skupiny.

Účast vojáků Armády České republiky v zahraničních misích má v novodobých dějinách dlouholetou tradici, její začátky sahají do roku 1990 a pokračují nepřetržitě do současnosti. Vojáci byli postupně nasazováni do misí pozorovatelských, mírových i bojových.

Vojáci v rámci plnění jsou dlouhodobě odloučení od svých blízkých, rodin a přátel. I přesto, že jsou vojáci předem odborně vycvičeni a připravováni pro plnění úkolů v nelehkých podmínkách, se dostávají do stresových situací. Jelikož zahraniční mise zpravidla trvá 6 měsíců nejdéle však 1 rok, což je dlouhá doba.

Obecně lze profesi vojáka zařadit mezi velmi specifické a náročné povolání, které ovlivňuje zvládání stresových situací ve spojitosti s odloučením pro samotné vojáky, ale i jejich rodiny a nejbližší.

Cílem bakalářské práce je v teoretické části vymezit problematiku účasti vojáků v zahraničních misích ve spojitosti s vlivem působení stresu, zátěžových situací a s dlouhodobým odloučením vojáků od jejich rodin a blízkých. V praktické části na základě jednoduchého empirického výzkumu zhodnotit a zanalyzovat vliv nasazení vojáků na jejich osobní a rodinný život.

Toto téma bakalářské práce „Vliv stresu z bojového nasazení na rodinný život“ jsem si vybrala, protože jsem vojákyně a osobně jsem prožila nasazení v zahraniční misi v Afghánistánu v roce 2010. Současně jsem měla možnost sama zažít dlouhodobé

¹ NATO (North Atlantic Treaty Organization) – Organizace Severoatlantické smlouvy, která byla založena 4. dubna 1949 podpisem Severoatlantické smlouvy ve Washingtonu D.C.

odloučení od rodiny, ale i možnost sledovat u některých kolegů, přátel a známých následky odloučení a vlivu stresových situací, které se postupně promítly do jejich osobního života v samotné misi a posléze do rodinného života.

Teoretická část je definována v první až čtvrté kapitole. První kapitola vymezuje terminologii a specifika AČR v rámci ozbrojených sil a dále se zaměřuje na strukturu osobnosti vojenského profesionála spolu s kladenými nároky na jeho přípravu. V této kapitole jsou také vymezeny zahraniční mise AČR jako takové, spolu s duchovní a psychologickou službou, která je poskytována vojákům.

Druhá kapitola je zaměřena na vymezení problematiky spojené se stresem, frustrací a konfliktem. Následující třetí kapitola popisuje způsoby vyrovnání se s náročnými životními situacemi, technikami a copingovými strategiemi, jak v mírovém stavu, při přípravě, před výjezdem do zahraniční mise, během mise a po návratu ke svým rodinám.

Čtvrtá kapitola je zaměřena na obecné vymezení rodiny, partnerských vztahů, vlivů odloučení na rodinné a partnerské vztahy, podpoře rodin a jejich blízkých.

Praktická část bakalářské práce je vymezena v páté kapitole, kde je využit kvantitativní výzkum pomocí dotazníku sociodemografických údajů s vojáky, kteří se účastnili zahraničních misí.

Podpora a sociální pomoc vojákům a jejich rodinám, si dle mého názoru zasluhuje velkou pozornost nejen ze strany armády, ale v celkovém přístupu veřejnosti. Tato tematika je propojena i se sociální pedagogikou. V rámci oblastí, které plně nepokrývá psychologická služba, by bylo vhodné vytvořit pozici pro sociální pracovníky, kteří by se plně věnovali vojákům a rodinám po návratu ze zahraniční mise.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 OZBROJENÉ SÍLY ČESKÉ REPUBLIKY A ZAHRANIČNÍ MISE AČR

Ozbrojené síly jsou budovány v zájmu veškerého obyvatelstva a jsou mocenským nástrojem státu. Vojenská politika státu musí být nestrannou, což znamená v žádném případě apolitičnost. Česká republika se dnem 12. března 1999 stala členem NATO a EU a z toho vyplývají určité povinnosti². Například povinnosti účastnit se mezinárodních operací ve světě, humanitární akce.

Tato první kapitola vymezí základní pojmy, které se týkají armádní oblasti. Stručně charakterizuje osobnost vojáka, požadavky na vojenský výcvik, který je velmi důležitý pro plnění úkolů v zahraniční misi. Další v pořadí je činnost vojenských psychologů a vojenských kaplanů.

1.1 Ozbrojené síly České republiky a jejich úloha

Česká republika vytváří ozbrojené síly k zajišťování své bezpečnosti. § 3 zákona číslo 219/199 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů definuje působnost Ozbrojených sil České republiky, které se člení na armádu, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž. Ozbrojené síly tvoří vojáci v činné službě; jejichž služebně právní vztahy se řídí zvláštními právními předpisy.

Ozbrojené síly se doplňují v souladu s úkoly, které zabezpečují. Při zabezpečování úkolů ozbrojených sil jedná jménem státu v právních vztazích služební orgány s výjimkou jednání před soudy, kdy jedná za stát vojenský orgán pro právní zastupování zřízený ministerstvem.

V ozbrojených silách se zaměstnávají kromě profesionálních vojáků i občanští zaměstnanci, kteří tvoří civilní personál ozbrojených sil; jejichž pracovněprávní vztahy ke státu se řídí zvláštními právními předpisy.

Základní úlohou ozbrojených sil je příprava k obraně České republiky a její obrana proti vnějšímu napadení. Ozbrojené síly zároveň plní úkoly, které vyplývají z mezinárodních smluvních závazků České republiky o společné obraně proti napadení.³

²Zákon číslo 219/1999 Sb., o Ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

³Zákon číslo 219/1999 Sb., § 9 – zákon o Ozbrojených silách, ve znění pozdějších předpisů.

Ozbrojené síly mají za úkol zajistit územní celistvost, státní svrchovanost, principy demokracie a právního státu, ochrana života obyvatel a jejich majetku před vnějším napadením a pomoci v souladu s mezinárodním právem k prosazení strategických, životních a dalších bezpečnostních zájmů České republiky ve spolupráci s koaličními a zahraničními partnery.

Ozbrojené síly ČR provádějí svoji činnost dle základní organizační struktury: (viz. příloha P IV)

- Ministerstvo obrany/Velení
- Generální štáb
- Velitelství vzdušných sil
- Velitelství pozemních sil
- Velitelství výcviku – Vojenská akademie.

Hlavní složkou ozbrojených sil je **Armáda české republiky**. Jednotlivé druhy vojsk jsou budovány v souladu s jejími závazky, které vyplývají z členství v NATO a ze zapojení do obranné a bezpečnostní politiky Evropské unie (EU).

V novodobých dějinách AČR prošla mnoha změnami vyplývajících z reorganizace a modernizace ozbrojených sil. Mezi významné můžeme zmínit ukončení základní vojenské služby dnem 1. ledna 2005 se tak armáda stala plně profesionální. Pro porovnání – AČR v roce 1990 čítala 150 000 vojáků a po její profesionalizaci, snížila nejen počet vojenských posádek a útvarů, ale především počet profesionálních vojáků a občanských zaměstnanců na 24 000 osob.⁴

AČR členíme dle stupňů pohotovosti na síly vysoké připravenosti, které musí být připraveny do 90 dnů, součástí jsou jednotky vyčleněné do sil rychlé reakce (příprava do 5 - 30 dnů). Dále na síly nižší připravenosti, jejichž příprava je do 1 roku a jsou především využívány pro zahraniční mise (příprava do půl roku). A jako poslední jsou to síly dlouhodobě budované a ty jsou vytvářeny mobilizačně a připraveny k použití nejdříve po 1 roce.

⁴ Webový portál Army [online] [vid. 2. 3. 2014, 18:09 hod.] Dostupné z www.army.cz.

1.2 Struktura osobnosti vojáka, výcvik a požadavky na vojenského profesionála

Voják z povolání je definován jako „občan, který vojenskou činnou službu vykonává jako svoje zaměstnání, je ve služebním poměru k České republice a může být povolán do služebního poměru pouze na základě vlastní žádosti.“⁵

Charakteristika vojenského profesionála:

- Schopnost podávat maximální výkon v nestandardních podmínkách.
- Schopnost reagovat na změny podmínek činnosti.
- Schopnost řešení krajních rizik, při vnitřním konfliktu mezi pudem sebezáchovy a plněním speciálních společenských funkcí.
- Splnění podmínek jako vojenský odborník v určitých speciálních vojenských činnostech.
- Splnění podmínek jako pedagog, který je schopen řídit, vychovávat a cvičit podřízené.
- Znalosti z oblasti různých vědeckých odvětví.
- Jednotlivé požadavky jsou uvedeny, jako neúplný výčet předpokladů a schopností, které jsou nutné k tomu, aby příslušník ozbrojených sil byl vojenským profesionálem.
- K dalším předpokladům je možné uvést samozřejmě, morální bezúhonnost, aktivnost ve společenském životě a podobně.

Vojákem může být občan České republiky, který splňuje příslušné zákonné a další podmínky. V případě, že se jedinec rozhodne pro službu v AČR, podá si prostřednictvím příslušného rekručního střediska⁶ „Žádost o povolání do služebního poměru.“ Následuje pozvání žadatele k tzv. „výběru vojenského personálu“, jehož podmínkou je absolvování lékařské prohlídky, fyzických testů, psychologického vyšetření a profesní pohovor. Dalším

⁵Zákon číslo 221/1999 Sb., § 2, o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů.

⁶Rekruční středisko - Odpovídá za nábor, výběr a přijímání kvalitního vojenského personálu v souladu s požadavky systemizace služebních míst a rozmístění personálu podle potřeb doplňování vojenských útvarů a zařízení OS ČR. (www.army.cz)

krokem žadatel prodělá speciální výcvik v době tří měsíců ve výcvikovém středisku Vyškov.⁷

Na vojáky, kteří se připravují do zahraniční mise, jsou kladeny mnohem větší nároky při výběru. Velitel připravujícího se kontingentu ustanovuje vhodné kandidáty po odborné konzultaci s personalistou a psychologem útvaru na základě osobnostních, vědomostních, jazykových, zdravotních, fyzických a psychických dispozic. Dalším důležitým požadavkem v současné době je osvědčení bezpečnostní způsobilosti, které vydává Národní bezpečnostní úřad.

Vojenští profesionálové připravující se do zahraničních misí procházejí speciálním výcvikem, který je daleko realističtější, než před několika lety a jsou nasazováni opravdu připraveni. Musíme říci, že k tomu přispívají zejména mnohaleté zkušenosti v působení v zahraničních misích. Dříve vojenský výcvik připravujících se profesionálů probíhal pouze ve výcvikovém středisku mírových sil v Českém Krumlově, a to od roku 1990 do roku 2003. Vojáci jsou cvičeni v různorodých oblastech. K výcviku před výjezdem do zahraničních operací se využívají vojenské prostory Boletice, Libavá aj. Centrum mírových sil při Vojenské akademii Vyškov cvičí speciální funkce (například pozorovatelé OSN).

Plnění náročných úkolů v zahraniční misi klade četné nároky na vojáky. Mezi faktory bytí na zahraniční misi patří například stres, maximální pracovní nasazení, odloučení od rodin, nedostatek volného času, nemožnost věnování se svým zálibám a koníčkům. Vojenští profesionálové jsou nuceni fungovat pod velkým psychickým, fyzickým tlakem, čelí účinkům krizí. Pouze voják, který je pro bojovou práci připraven, včetně schopnosti co nejlépe zvládnout stresové situace, dokáže úspěšně zvládnout maximální psychickou zátěž. Proto se výběru a přípravě vhodných kandidátů do zahraničních operací věnuje maximální pozornost. Důležitou součástí výcviku je psychologická příprava, sociokulturní příprava, zdravotní, taktická a střelecká příprava.

Psychologická připravenost je důležitou součástí všestranné připravenosti profesionálních vojáků k plnění úkolů v zahraničních operacích. Psychologická příprava probíhá zpravidla ve dvou fázích. Tou první jsou různé vzorové situace (např. zajetí, hladovění, výslech,

⁷ Webový portál Army [online] [vid 2. 3. 2014, 19:00 hod.] Dostupné z <http://kariera.army.cz/cz/profesional>.

zatčení), a ve druhé fázi dochází ke zpětné vazbě, která je poskytována vojenskými psychology.

Velmi příbuzná psychologické přípravě je příprava sociokulturní. Ta spočívá v konkrétních přednáškách o zemi, do které vojáci vyjíždějí plnit dané úkoly. Jsou seznamováni jak s klimatickými podmínkami země, s kulturou, tradicemi a náboženstvím dané země. Dále jsou poučováni o tom jak se v určitých situacích správně/vhodně chovat a naopak.

S odstupem času je možné říci, že jakákoli účast českých vojáků nejen v mírových, ale i bojových misích přispívá částečně ke zklidnění situace v dané zemi. Jejich působení mimo území České republiky je percipováno velmi pozitivně a především přispívá k dobrému jménu Armády České republiky i ČR.

1.3 Působení AČR v zahraniční misi

Pojem zahraniční mise je nejčastěji spojován s působením ozbrojených sil České republiky mimo její území. Zahraniční mise se datují ze dne z 1. na 2. srpna 1990, kdy irácká vojska přešla hranice státu Kuvajt a následně obsadila jeho celé území. Na základě této instituce se americký prezident G. Bush rozhodl poslat své vojáky do Perského zálivu.

Česká republika je zavázána svým členstvím v Severoatlantické alianci (NATO), kdy se účastní většiny zahraničních operací. V novodobé historii České republiky plnily vojenské jednotky AČR různé druhy operací. (viz. příloha P I. „Historie vojenských zahraničních misí“) Jednalo se o nasazení našich „vojenských chemiků“ v rámci zabezpečení zahraniční operace „Pouštní bouře“, „**zahraniční pozorovatelské**“ mise OSN (Golanská výšina, Gaza apod.), „**zahraniční mírové**“ mise OSN (na Balkánském poloostrově v bývalé Jugoslávii), „**zahraniční bojové**“ mise v rámci NATO (speciální síly v Afghánistánu v rámci koalice NATO a posléze zahraniční mise ISAF; vojskové letectvo – MI-17, MI-24), výcvik policistů v Iráku. Armáda České republiky postupně získává respekt široké veřejnosti, ale i koaličních partnerů.

1.4 Psychologická a duchovní podpora poskytovaná v průběhu zahraniční mise

Součástí Armády České republiky je služba vojenských psychologů a vojenských kaplanů.

Psychologická služba AČR.

Výkon práce vojenského psychologa v podmínkách ozbrojených sil, je vymezen v pracovní náplni, která je u běžných vojenských jednotek stanovena ve statutu.

V současné době psychologická služba prochází zásadními změnami. Vznikl **odbor operační psychologie**, který je organizačním článkem Ředitelství agentury vojenského zdravotnictví Sekce podpory Ministerstva obrany České republiky. Komplexně metodicky a odborně řídí psychologickou službu v celém resortu MO ČR.

Vojenští psychologové působili dosud na vojenských útvech, nyní se soustřeďují v těchto nových odborných centrech operační psychologie. Můžeme polemizovat o tom, zda centralizace vojenských psychologů do odboru operační psychologie je výhodou pro vojáky a občanské zaměstnance či naopak.

Hlavní náplní vojenského psychologa je práce „nárazníku“ při komunikaci mezi příslušným služebním orgánem a tím, kdo vyhledává pomoc, a to při dodržení všech etických zásad práce s klientem. Vojenský psycholog v podmínkách ozbrojených sil poskytuje celou škálu služeb, a to zvláště u jednotek profesionálních nebo těch, které jsou zařazovány do mezinárodních jednotek působících dlouhodobě mimo území ČR. Je samozřejmostí, že rozsah poskytovaných služeb v daleko větším spektru.

Mezi nejzákladnější služby poskytované ze strany vojenského psychologa patří:

- Psychoterapeutické působení se zaměřením na aktuální stav klienta.
- Vytváření podmínek a komunikace s odbornými pracovišti, jak s vojenskými, tak civilními.
- Poskytování psychologického poradenství se zaměřením na oblast osobních problémů (partnerské vztahy, rodinné problémy a profesní problémy).
- Oblast prevence obsahuje jednak provádění besed, tak i kontakt s příslušnými organizacemi, které se zabývají např. drogovou či jinou problematikou.
- Mimo vymezený (částečně) okruh aktivit (služeb) působit jako poradce příslušného služebního orgánu a na základě svého zařazení (s ohledem na příslušný stupeň velení a řízení) provádí i odbornou a řídicí činnost ve své působnosti.

- Odborné řízení podřízených organizačních jednotek.
- Plánování, koordinování, kontrola práce psychologů podřízených stupňů.
- Řešení a realizace průzkumných a výzkumných úkolů aplikovaného a základního charakteru.
- Je garantem realizace projektů prevence sociálně patologických jevů.
- Spolupůsobení v komisích pro personální výběrové řízení v rámci profesionalizace.
- Odhalování a vyhodnocování projevů případné diskriminace jedinců a skupin.
- Podílení se na tvorbě standartních operačních postupů – při úkolech v rámci speciální přípravy jednotek.

Hledání odpovědi na otázku nutnosti, či zbytečnosti této služby v podmínkách ozbrojených sil není jednoduché, ale soudíme, že humanizace služby je důležitou součástí tvorby moderních ozbrojených sil AČR. Práce psychologa má nezastupitelné místo, neboť i ozbrojené síly jsou tvořeny z lidí, kteří mohou, nebo mají své problémy, které nejsou schopni bez odborné pomoci mnohdy zvládnout.

Duchovní služba AČR.

Duchovní služba u nás fungovala již od 1. republiky až do roku 1948. Po vítězném únoru 1948 byla tato služba křesťanských duchovních z politických důvodů zavržena a zároveň ukončena. Na výzvy rezortu Ministerstva obrany byla dne 3. června 1998 tato služba opět obnovena. Duchovní službu AČR tvoří skupina vojenských kaplanů.

Vojenským kaplanem je křesťanský duchovní, je voják z povolání se všemi právy a povinnostmi, které k tomu náleží. V současné době působí v AČR 28 vojenských kaplanů, 1 kaplanka a jsou umístěni k jednotlivým vojenským útvarům⁸. Rezortní duchovní služba je napojena na vojenské duchovní služby v NATO a v Evropě a zároveň s nimi spolupracují.

V AČR působí duchovní osmi církví. Duchovní služba je postavena na Ekumenickém základě, což znamená, že funguje jako jednotný celek na více duchovních. Odlišuje se tak od zahraničních vojenských kaplanů, kteří fungují opačně (pro více duchovních např. evangelická, katolická církev).

⁸Webový portál Army [online] [vid. 30. 9. 2013, 17:00 hod.]
Dostupné z <http://www.kaplani.army.cz/index.php?id=49>

Duchovní služba má za úkol:

- *Podporovat velitele všech stupňů v jejich úsilí o naplňování a ochranu lidského rozměru života všech příslušníků rezortu MO.*
- *Nabízet pomoc příslušníkům rezortu MO při řešení osobních krizí a těžkostí, které jim vznikají při plnění funkčních povinností a v osobním a rodinném životě.*
- *Přispívat k rozvíjení humanizace a k prohlubování demokratických tradic národní a evropské kultury v rezortu MO.*
- *Podílet se na vytváření podmínek pro naplňování ústavně zaručených lidských práv, která souvisejí se svobodou vyznání, pro příslušníky rezortu MO za všech situací spojených s plněním jejich funkčních povinností.⁹*

„Duchovní služba je samostatnou službou v rezortu Ministerstva obrany. Možnost podílet se na utváření duchovní služby mají všechny státem uznané církve, náboženské společnosti nebo jejich sdružení za předpokladu, že uznají zásady stanovené pro výkon služby vojenského duchovního v rezortu MO včetně toho, že nabídka pomoci je určena všem.“¹⁰

Služba vojenského kaplana spočívá především v odborné podpoře rozvoje duchovního a etického potenciálu uvnitř vojenských jednotek. Etický kodex vojáka vyjadřuje pět osobnostních cností (odpovědnost, obětavost, odvaha, smysl pro povinnost, věrnost a čest), které by každý voják měl v sobě nacházet.

Tak jako vojenský psycholog tak i vojenský kaplan se podílí na přípravě vojenských profesionálů před odjezdem do zahraniční mise, během mise, ale i po ukončení a návratu zpět k rodinám.

Kaplani vojáka vnímají jako osobnost. Nehledí na rozdílnost náboženského vyznání, přesvědčení, ale kladou obrovský důraz na lidskost. Vnímají vojáka jako někoho, kdo má své úkoly, povinnosti, svou rodinu, zázemí, touhy, cíle, ale i strach, nejistotu, starosti. Voják je pro ně v dialogu rovnocenný partner. Nepohlíží na něho jako na „klienta“, což je rozdíl od psychologů.

⁹ Rozkaz Ministra obrany České republiky č.19/1998.

¹⁰Tamtéž.

Vojenský kaplan je vázán **zpovědním tajemstvím**.¹¹ Z tohoto důvodu jsou více vyhledáváni vojáky oproti vojenským psychologům.

Duchovní služba rezortu Ministerstva obrany plní úkoly pro rodiny vojáků obdobně jako „Komise pro rodinu“, o které je více zmiňováno v podkapitole 4.2.

¹¹Zákon číslo 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání; § 7 zvláštní práva registrovaných církví.

2 NÁROČNÉ ŽIVOTNÍ SITUACE

V dnešní uspěchané době jsou na nás kladeny velké nároky, které působí na lidskou psychiku a následně tak mohou způsobovat určité změny v lidském chování. Zjednodušeně můžeme říci, že tyto situace nás nutí k adaptaci a mohou tak vést i k vyšším výkonům. Tato kapitola vymezení náročné životní situace, s kterými úzce souvisí pojmy stres, frustrace a konflikt.

2.1 Vymezení pojmu

Každý se minimálně jedenkrát během svého života setkal se stresem. Není divu v dnešní uspěchané a hektické době. Současná společnost na nás klade nároky různého charakteru, nutí nás vykonávat stále více věcí ve stále kratší lhůtě.

„Enormnímu fyzickému výkonu je ale v armádě vystaveno jen málo specializací, jako jsou výsadkáři či průzkumníci. Pro většinu vojáků daleko vyšší zátěž představuje rušné, často stresující prostředí, přemíra sluchových či zrakových podnětů, nebo naopak dlouhodobě stereotypní práce.“¹²

Výrazy jako stres, konflikt, frustrace byť chceme či ne, se staly přirozenou součástí našeho života, motivující naše jednání, povzbuzující k hledání řešení a východisek z nesnadných situací. Konflikty nás motivují a podněcují k výkonu. Bez frustrací bychom nepoznali uspokojení z překonání bariér, ani radost z vítězství. Zdravý stres je funkční k tomu, aby nepovadlo naše chování a úsilí.

2.2 Stres jako součást v životě vojáků

Výraz stres se stal fenoménem dnešní doby, je součástí v životě lidí. Stres nás obklopuje každý den. Sám o sobě není škodlivý a můžeme říci, že ho v malé míře i potřebujeme. Stresová reakce je velmi účelová, když jde o ochranu života v nebezpečí a to zejména v případě vojáků při plnění náročných úkolů v zahraničních misích. Zde je několikrát násobně zvýšený, protože se vojáci ocitají v cizím, nebezpečném, ale především ve válečném prostředí daleko od svých rodin.

¹² DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. 1. vyd. Praha: Triton, 2009. ISBN 978-807-3871-567 (178).

Obecně je to stav lidského organismu, který je reakcí na jakoukoli působící zátěž – fyzickou nebo psychickou. Pojem stres má mnoho definic a významů.

Prvním, kdo se zabýval pojmem stresu, byl Hans Seley (1950). Stres definuje jako „*charakteristickou fyziologickou odpověď na poškození nebo ohrožení organismu, který se projevuje prostřednictvím adaptačního syndromu.*“¹³

Stres podle Gottvaldové a Znojilové:

- reakcí organismu na jeho požadavky a prostředky;
- stav určitého fyziologického ne psychologického napětí;
- příprava na útok nebo útek;
- počátek mnoha onemocnění.¹⁴

Hart, Hartlová stres vymezují jako situaci, kdy je ohrožena celistvost organismu a musí tak být zapojeny všechny jeho schopnosti na jeho obranu.

H. Coper a M. H. Appley (1966) definují stres jako „*stav organismu, kdy jeho integrita je ohrožena a organismus musí zapojit všechny schopnosti na svoji ochranu*“.¹⁵

Stresová situace nemusí být vždy nutně špatná, vyvolávající distres. Stres může sehrávat i pozitivní role, které podněcují k vyššímu výkonu a motivaci, vyvolávají eustres. Je to množství stresu, které jedinec potřebuje k vypořádávání se s nadměrnou zátěží.

Stresová situace může být zapříčiněna četnými událostmi, které představují závažné změny ovlivňující mnoho lidí (např. válka, živelná katastrofa, zemětřesení) a u jiných prezentují závažné změny v životě jednotlivce (např. svatba, nemoc, ztráta přátel). Můžeme tedy říct, že stresujícím faktorem je tedy nejen naše okolí, ale také my sami.

Příčiny stresu mohou být u každého jedince rozdílné. Situace, při kterých mají někteří jedinci problémy, může pro druhé jedince být příjemnou a zábavnou činností. Reakce závisí na nás samotných, na našich vrozených a získaných schopnostech.

¹³ HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-717-8303-X.(s. 568)

¹⁴ GOTTVALDOVÁ, M a M, ZNOJILOVÁ. *Obrana vojenského profesionála proti stresu*. Vyškov: Správa doktrín Ředitelství výcviku a doktrín, 2006.(s. 41)

¹⁵ HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-717-8303-X.(s. 568)

Pokud voják v zahraniční misi nemá dostatečnou **sociální oporu**¹⁶ okolí, přátel, kolegů a rodiny, mohou nastat určité psychické problémy, jako například **deprese**¹⁷, která může probíhat ve třech formách, a to lehké, střední a těžké. Deprese jako taková je léčitelná, ale často se stává, že voják nevyhledá odbornou pomoc vojenského psychologa či vojenského kaplana. Mnohdy se voják ostýchá a má snahu situaci podceňovat.

Stres vyvolává generální adaptační syndrom (GAS), který probíhá ve třech fázích:

- **fáze poplachová** – dochází k narušení vnitřního prostředí organismu, které je mnohdy doprovázené silným vzrušením;
- **fáze rezistentní** – rušivý vliv snižuje reakci organismu;
- **fáze vyčerpání** – dochází k celkovému selhání poddajnosti, jehož vliv může způsobit vážné ohrožení organismu, nemoc, ale i smrt.¹⁸

2.3 Životní frustrace

Frustrace, neboli zmaření potřeby je odvozena z latinského slova *frustra* = marně. Vzniká tehdy, kdy u jedince dochází k znemožnění dosažení určitého cíle. Jednoduše řečeno je to rozkol mezi některou z našich potřeb a realitou uskutečnit tuto potřebu. Máme nějaké sny, přání, touhy, chtěli bychom toho dosáhnout, je to komplikované a mnohdy zjistíme, že je to pro nás zcela nedostižitelné. Frustraci možno způsobit jak vnější, která může mít podobu psychického nebo fyzického bloku, tak i vnitřní bariérou, a to například etické důvody, stydlivost, obava, které nedovolí vykonávat dané chování.

Životní frustrace je zdrojem stresu. Známe několik druhů frustrace, mezi které spadá deprivace, která vzniká, jestliže se jedinci dlouhou dobu nedostává něčeho, co je nezbytné pro uspokojování základních potřeb. Voják frustrací reaguje na nedostatek sociální potřeby, lásky, fyzické potřeby. Jako další druhy frustrace uvádíme například oddálení, zmaření a konflikt uvnitř samotného jedince.

¹⁶ Sociální opora (Social Support) – podpora a pomoc v zátěžových situacích.

¹⁷ Deprese – patologická porucha nálady, která neodpovídá daným okolnostem. (Hartl, Hartlová 2000).

¹⁸ *Psychologická příprava ve výcviku a v boji*. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 1994. ISBN 80-85469-68-5. (s. 5)

2.4 Konflikt součást života

Konflikt z latinského slova *conflictus* = srážka. Pod pojmem konflikt se rozumí střetnutí protichůdných tendencí k dosažení cíle. Je jednou z náročných životních situací. Konflikty k životu potřebujeme, jelikož formují a ujasňují vlastní názory, postoje vlastní hranice. Konflikty se dělí na vnitřní (intrapsychické) a vnější (interpersonální). V lidském životě se konflikty vzájemně ovlivňují, jeden konflikt podmiňuje druhý a naopak.¹⁹

Vnitřní konflikt souvisí s motivací. Jde o proces rozhodnutí se mezi dvěma nebo více stejně zajímavými objekty. Mnoho věcí, po kterých jedinci touží, je neslučitelných.

Vnější konflikt se odehrává viditelně (možno ho pozorovat), kdy dochází ke střetnutí zájmů, postojů, motivů mezi dvěma nebo více osobami. Souvisí se schopností komunikovat a prosadit se. Ve většině případů se řeší kompromisem (každý se něčeho vzdá ve prospěch druhého).

Příčinou neboli spouštěčem konfliktu v zahraniční misi může být cokoli, co voják dovolí, aby u něho tyto konfliktní situace vyvolalo, jako například nadměrný hluk, střelba, horko, hlad, arogantní jednání ze strany velení, nedostatek spánku a nedostatek informací. Tyto spouštěče může odvrátit konflikt, kdy se pozornost převede na jiné téma, humornou situaci.

Reakcí na konflikt bývá boj, útěk, vyřešení. Útěk je způsob, který je využíván k vymanění se z náročné životní situace. Zpravidla bývá hodnocen negativně ve formě bázlivosti, ustrašenosti. Nejčastěji se jako způsob úniku využívá regrese, fixace, izolace, potlačení, opačné reakce a mohou vést až k úniku ze života.²⁰

¹⁹ HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-717-8303-X. (s. 172)

²⁰ HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-717-8303-X (s. 268)

3 ZPŮSOBY VYROVNÁNÍ SE S NÁROČNÝMI ŽIVOTNÍMI SITUACEMI

Každý z nás se v běžném životě dostal do situace, kterou považoval za náročnou a nezvladatelnou. Existují techniky, které lze využít k vyrovnání se s těmito náročnými životními situacemi.

3.1 Odolnost vůči náročným životním situacím

Odolnost vůči náročným životním situacím hraje v životě jedince velmi důležitou roli. Náročná životní situace může na jedince působit příznivě (přiměřená zátěž), ale i nepříznivě (nadměrná zátěž). Mezi náročné životní situace v zahraniční misi můžeme zařadit například neustálou ostražitost, nedostatek spánku, klimatické podmínky, vnitřní napětí, náhlé změny situací, napjaté časové normy.²¹

Hartl, Hartlová (s. 367) odolnost definují jako „*schopnost vyrovnávat se s životními situacemi společensky přiměřeně, bez patologických reakcí.*“ Odolnost je závislá na vrozených schopnostech jedince, na tom jaké má jedinec životní zkušenosti a nadhled a v neposlední řadě aktuální stav organismu.

3.2 Techniky vyrovnávání se s náročnými životními situacemi

V průběhu lidského života se každý jedinec střetává s mnoha událostmi, které mohou potenciálně přivodit krizi/komplikaci. Jedinec si tak hledá metody, způsoby, jak se s danou krizí vyrovnat.

„Zvládání zátěžových situací je velkou zkouškou nejen adaptační možností jedince, ale i velkou zkouškou pro adaptační možnosti jeho společenského prostředí (nejbližší rodina, přátelé, příbuzní).“²²

Rodina a přátelé jsou velmi významní v pomoci během krize, stresu, zátěže – můžeme hovořit o sociální opoře, která pozitivně působí na dobrý zdravotní stav vojáka, ale i na jeho psychiku.

²¹ GOTTVALDOVÁ, M a M, ZNOJILOVÁ. *Obrana vojenského profesionála proti stresu*. Vyškov: Správa doktrín Ředitelství výcviku a doktrín, 2006 (s. 21)

²² ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize: psychologický a sociologický fenomén*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0888-4.(s. 132)

Znalost technik zvládnutí stresových situací je pro vojáky, kteří plní náročné úkoly v zahraniční misi velmi důležitá. Každý voják je před výjezdem do zahraniční mise důkladně poučen vojenským psychologem o posttraumatické stresové dysfunkci (dále jen PTSD).²³

Debriefing (Gottvaldová a Znojilová 2006; Dziaková 2009) je metoda, která je velmi často využívána během působení v zahraničních misích. Používá se k uklidnění vojáka a k duševní očistě prostřednictvím psychologa s cílem pomoci vojákově zpracovat předchozí zkušenost. Obecně řečeno je to technika řízeného rozhovoru s vojáky, kteří prožili psychické trauma a slouží ke snížení možné pravděpodobnosti rozvoje PTSD.²⁴

Technika „antistresu“ spočívá ve třech úrovních:

- *Kdo co udělal?*
- *Proč to udělal?*
- *Jak se z toho poučil?*²⁵

Je velmi důležité tuto metodu využít do 24 hodin po zátěžové situaci a pak následně opakovat do 48 hodin a 72 hodin.

Relaxačně-aktivační metody:

V průběhu zahraniční mise jsou vojáci vystaveni značné psychické zátěži, a proto je také velmi důležité, aby náležitě relaxovali. Vojáci jsou důkladně poučováni proč a jak je duševní relaxace pro ně důležitá (pomáhají k regeneraci sil, zmírňují deprese, úzkost, nespavost, pomáhají velmi pozitivně zvládat stresové situace).²⁶

3.3 Zvládání stresu (coping)

Zvládání působícího stresu neboli **copingu**, kdy dochází k nasazení vlastních sil k boji se stresem. Jednoduše řečeno něco zvládnout, s něčím se vypořádat a umět se poradit²⁷.

²³ Gottvaldová a Znojilová definují PTSD jako „válečnou neurózu, nehodovou neurózu, popř. bitevní únavu“. PTSD zpravidla trpí jedinci, kteří zažili nějakou zátěžovou situaci (např. únos, mučení, znásilnění). U někoho tato dysfunkce odezní v poměrně krátké době, může trvat i několik let, ale i celý život.

²⁴ HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-717-8303-X. (s. 97)

²⁵ DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. 1. vyd. Praha: Triton, 2009. ISBN 978-807-3871-567. (s. 411)

²⁶ Tamtéž (s. 493)

²⁷ VÝROST, J a SLAMĚNÍK, I. *Aplikovaná psychologie II..* Vyd. 1. Praha: Grada, 2001. ISBN 80-247-0042-5.

Hartl, Hartlová (s. 88) definují coping jako „zvládání, zvládací chování, schopnost člověka vyrovnat se s nároky, které jsou na něj kladeny, případně zvládat nadlimitní zátěž.“

Cílem zvládání stresu je zdokonalování celkové individuality. Vše je samozřejmě závislé na osobních vlastnostech i zkušenostech a na předpokladech, které máme vrozené.

Coping lze rozdělit následovně:

- **Coping zaměřený na řešení problému** – jedinec vychází z vlastního postoje – problém je možné řešit a zátěž obvykle zvládnout na základě předem určených kroků (např. jedinec mění něco v sobě místo toho, aby měnil prostředí).
- **Coping zaměřený na emoce** – jedinec usiluje o vlastní přehodnocení přístupu k dané věci. Používá se proto, aby bylo zabráněno negativním emocím, které by znemožňovaly uskutečnit další kroky k vyřešení problému.
- **Coping zaměřený na únik** – jedinec se smíří/vyrovná se situací a více se s ní nezabývá.

Toto rozdělení zvládání stresu, které je výše uvedeno není jediné, ale nejčastěji uváděné.

3.4 Strategie chování v náročných životních situacích

V dnešní době je běžné, že se vojáci ocitají ve stresových situacích a pak už záleží na nich samotných, na jejich možnostech a vyzrálosti, jakým způsobem danou situaci vyřeší. Každý způsob individuálního řešení situací lze nazvat strategií.

Jeli stresu více než je organismus schopen zvládnout, pak se dostává do stavu, kdy už není schopen sám situaci zvládnout. Volba strategie může mít pozitivní, ale i negativní dopad na chování jedince. Mezi pozitivní dopady můžeme zahrnout například změny chování, kognitivní ovlivňování. V případě negativní strategie jedinci často zátěžové situace řeší alkoholem, drogami, promiskuitou. Je důležité, aby se vojákové dostávalo dostatek sociální opory, jelikož pak je schopen snadněji zvládnout zátěžové situace.

4 VLIV ODLOUČENÍ A STRESU NA RODINNÝ A PARTNERSKÝ ŽIVOT

Každý z nás se setkal s pojmem rodina. Většina z nás rodinu má, ať již funkční či nefunkční.

Hartl, Hartlová (s. 512) definují rodinu jako „*společenskou skupinu spojenou manželstvím nebo pokrevními vztahy a odpovědností a vzájemnou pomocí*“. Rodina plní velmi významnou společenskou roli ve společnosti a neustále se mění v závislosti na čase a prostoru daných zvyklostí. Dnešní moderní rodina se od té tradiční velmi liší. Mění se role muže a ženy. Dochází k emancipaci, samostatnosti žen a to nejen v oblasti osobní, ekonomické, ale i společenské. Vliv nárůstu ekonomického tlaku nutí pracovat oba rodiče, což mnohdy značně komplikuje fungování rodiny, jelikož mladí upřednostňují kariéru, odkládá se vstup do manželství na pozdější dobu. Žijeme v období, kdy značně klesla porodnost dětí. Přibývá mladých lidí, kteří vůbec nechtějí děti. Každé druhé manželství se rozvádí. Děti vyrůstají v neúplných rodinách.

Ve většině případů neoddělitelně patří k fungování rodiny její funkce. Rodina plní celou řadu funkcí a to nejen vůči svým členům, ale i vůči společnosti. Vlivem dlouhodobého odloučení vojáka od rodiny je narušena sociálně-psychologická funkce, jelikož dítě pozitivně vnímá působení obou rodičů. Odloučení má i vliv na funkci emocionální, která je důležitá jak pro dospělého člověka, tak i pro děti, i když v odlišné podobě.

4.1 Vliv stresu na rodinný život

Dlouhodobé odloučení vojáka od rodiny sebou vždy přináší větší či menší problémy, a to například v oblasti odloučení, vztahů, sexuální abstinence, řešení problémů s dětmi na dálku.²⁸ Někteří vojáci hůře snášejí odloučení od svých dětí. Mnoho z nich přichází o to nejcennější, jako jsou první slova, první kroky dětí, nástup do školy a to jsou momenty, které nejdou vrátit. V dnešní době je naprosto normální, že voják vyjíždí do zahraniční mise opakovaně. To může značně narušit partnerské a rodinné vztahy. V zahraniční misi je mnoho **stresorů**,²⁹ které působí na vojáky. Stres narůstá s délkou působení v zahraniční misi. V případě, že voják ví, že má před sebou velmi nebezpečný

²⁸ DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. 1. vyd. Praha: Triton, 2009. ISBN 978-807-3871-567.

²⁹ Stresor – je to činitel vnějšího prostředí vyvolávající v organismu stav stresu či stresovou reakci (Hartl, Hartlová 2000).

a náročný úkol, více inklinuje ke své rodině a vyhledává jakýkoli kontakt se svými blízkými. Pravidelný kontakt s rodinou je pro vojáka velmi důležitý, ale na druhou stranu může být i pro obě strany negativní. Voják nesmí informovat rodinu o dění v zahraniční misi, zároveň je nechce znepokojovat a rodina to mnohdy nechápe. Z těchto důvodů je nutné podpořit funkci a práci vojenských psychologů, vojenských kaplanů, kteří působí v zahraničních operacích. Bylo již mnoho případů, kdy se voják vrátil domů a našel jen a pouze prázdný byt, jelikož manželka nebo přítelkyně odešla. V těchto případech záleží na tom, jak rodina fungovala před odjezdem vojáka do zahraniční mise, jelikož ne každá manželka nebo partnerka takovou situaci může dobře a ochotně zvládnout. Na rozdíl od vojáků nejsou cvičeni a připravováni na stresové situace.

„V armádě najdeme v podstatě dva typy vojáků – vojáky svobodné a vojáky rozvedené a ty, kteří se ještě nestihli rozvést.“³⁰

Je nasnadě se zamyslet nad tím, proč tomu tak je. Je otázkou zda má skutečně časté dlouhodobé odloučení od rodiny vliv na partnerský život? Je psychologická pomoc a podpora vojáků dostatečná? Je známo, že u vojenských útvarů, které jsou vysílány do zahraničních operací opakovaně, dochází poté k velké rozvodovosti, popř. k rozchodu partnerů.

Domnívám se, že dalším problémem, který v současnosti vyvstává, není pouze dlouhodobé plnění daných úkolů vojáka mimo území České republiky, ale i fakt, že vlivem redislokací některých posádkových útvarů jsou vojáci nuceni i v běžném mírovém životě být odloučení od rodin během týdne. Vznikají tak tzv. „víkendová manželství.“

4.2 Podpora rodin a blízkých vojáků

Plnění úkolů v zahraniční misi je nesnadnou životní zkouškou nejen pro samotného vojáka, ale i pro celou jeho rodinu. Pro tyto účely nabízejí některé útvary, které jsou vyslány plnit úkoly do zahraniční mise, službu tzv. „**Komise pro rodinu**“. Smyslem této komise je odborná pomoc a podpora rodin a blízkých vojáků. Činnost této instituce vznikala postupně na základě pomoci vojákům, tak i rodinným příslušníkům. Komise pro rodinu je personálně zabezpečena příslušníky (předseda komise, mluvčí komise, psycholog

³⁰ DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. 1. vyd. Praha: Triton, 2009. ISBN 978-807-3871-567.(s. 394)

útvary, právní poradce), které určuje velitel vyjíždějícího vojenského útvaru do zahraniční mise, kteří jsou odborně vycvičení a proškoleni.

Hlavní úkoly této komise se tematicky dělí do tří oblastí, podle časového zařazení před výjezdem do zahraniční mise, v jejím průběhu a po návratu ze zahraniční mise. Činnost bývá zpravidla zahájena nejpozději jeden měsíc před vysláním kontingentu do zahraniční mise a ukončena dva měsíce po návratu vojáků k rodinným příslušníkům a do pracovního procesu.

Předseda komise zastřešuje a komunikuje s kontingentem v zahraničí, v podstatě nese hlavní zodpovědnost, řídí, organizuje a koordinuje pravidelná setkání komise.

Mluvčí komise bývá zpravidla nejaktivnější, jelikož z výkonu své funkce osobně zná jak vojáky, kteří působí v zahraniční misi, běžný chod mise, tak i rodinné příslušníky těchto vojáků.

Psycholog v místě výkonu služby v případě nutnosti nabízí svou odbornou pomoc. Zároveň spolupracuje s vojenským psychologem, který plní úkoly v zahraniční misi s vyslaným kontingentem.

Dalším členem je právní poradce, který plní činnost dle požadavků rodin.

Komise zabezpečuje zejména:

- Řešení náhlých a aktuálních problémů (rekce dětí na odloučení, oznámení tragické události v rodině).
- Zabezpečení kontaktu příslušníků rodiny s vojákem prostřednictvím pošty (balíčky) – využití vojenských letů (zásobování a služební lety, atd.).
- Na základě zájmu a přání vojáka a jeho telefonní kontakt příslušníka komise s rodinou.
- Zprostředkovat komunikaci v případě nutnosti řešení obtížných životních situací s podporou určeného psychologa a zároveň psychologa působícího v zahraniční misi.
- Rozvíjení vzájemné podpory rodin v době odloučení, podpora zpětné vazby k vojákům (např. balíčky, videa, foto).
- Organizace různých setkání na základě zájmu rodinných příslušníků (posezení u kávy, programy pro děti, společné sportovní a kulturní akce).

- Před návratem vojáka ze zahraniční mise setkání rodinných příslušníků s psychologem, který vysvětlí úskalí a problémy spojené s návratem a poskytnutí informací, jak co nejlépe situaci zvládnout.
- Po návratu zorganizovat větší akci, která uzavře působení vojáků v zahraniční misi.³¹

Je nepochybné, že celý vývoj v oblasti péče o rodiny prošel nelehkou cestou. Postupně se systém měnil se snahou zlepšení pro všechny dotčené ku prospěchu všech. Komise pro rodinu se zprvu potýkala s různými problémy. Mnoho rodinných příslušníků mělo nedůvěřivý názor, činnost této instituce považovali jako nutné zlo či vetřelce v jejich soukromí. Postupem času, ale pochopili smysl této instituce.

4.3 Návrat ze zahraniční mise do rodinného života

Návrat vojáků ze zahraniční mise do rodinného života může být pro mnohé stresující. Někteří vojáci mají pocit, jakoby se vrátili do jiného světa. V zahraniční misi mají naprosto jiné starosti. Nemusí řešit takové ty běžné věci, jako například placení účtů, jednání s úřady. Doma vojáci zanechávají manželky, přítelkyně a děti, které jsou najednou nuceny vzít do svých rukou výchovu a péči o děti a chod celé domácnosti. Vojáci si svůj návrat k rodině mnohdy idealizují, někdy se stává, že je voják po návratu ze zahraniční mise zpočátku považován za „vetřelce“, jelikož si rodina od něho odvykla, i on sám se tak cítí. Může mít pocit, že ho rodina nepotřebuje, a že je naprosto zbytečný a důsledkem toho může docházet k prvním hádkám a konfliktům. Dochází dle Dziakové k tzv. „*zvykacímu období*“ neboli „*znovu začlenění*“, které trvá zhruba 3-6 měsíců (bez ohledu na subjektivní pocity vojáka).³²

Mezi obvyklé stresory, po návratu vojáka ze zahraniční mise patří:

- Zapojení vojáka do běžného života a rodinných vztahů.
- Návrat vojáka do běžného pracovního, vojenského prostředí.
- Zvládnutí traumatických událostí ze zahraniční operace.³³

³¹ Webový portál Army [online] [vid. 22.9 2013, 15:00 hod.]

Dostupné z <http://www.71mpr.army.cz/aktuality2013/a008.html>

³² DZIÁKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. 1. vyd. Praha: Triton, 2009. ISBN 978-807-3871-567. (s. 405)

³³ *Psychologická příprava ve výcviku a v boji*. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 1994. ISBN 80-85469-68-5 (s. 53)

Znovu začlenění do rodinného prostředí pro vojáka není vždy snadná a bezproblémová situace. Veškeré zážitky, zkušenosti, které zažil během působení v zahraniční misi, mohou vojáka výrazným způsobem změnit. Zkušenosti, které mohou být leckdy pro vojáka traumatizující, si pamatuje ještě dlouho po návratu. V některých případech zůstává voják po návratu ze zahraniční mise dlouhou dobu ve střehu a ostražitý, hledá zbraň, pozoruje okolí, než si uvědomí, že mu žádné nebezpečí nehrozí.

Závěr teoretické části

V teoretické části bylo mým cílem popsat problematiku AČR v souvislosti s bojovým nasazením vojáků. Vzhledem ke skutečnosti, že nasazování vojáků v zahraničních misích je mimo zákony³⁴ vymezený hlavně v interních normativních aktech MO, čerpala jsem zejména z rozkazů MO, odborných nařízeních a informačních systémů MO.³⁵

Členství v NATO sebou přináší plnění určitých povinností, mezi které patří účast českých profesionálních vojáků v zahraničních misích, kdy voják může být vyslán do mise i bez jeho souhlasu a proto se práce profesionálního vojáka stává více náročnou. Neustálá vojenská cvičení, výcviky, speciální kurzy v zahraničí a zahraniční mise znamenají odloučení od rodiny a od svých nejbližších, což má vliv na psychiku vojáka (fyzická, psychická a sociální zátěž), ale i na jejich rodiny a blízké. I přesto, že jsou vojáci cvičeni a připravováni na zvládání nelehkých situací, se kterými přichází velké stresové vypětí s frustrací.

Je zřejmé, že využití pomoci vojenského psychologa nebo vojenského kaplana je pouze na samotném rozhodnutí vojáka a proto je důležité, jak je psychologická a duchovní služba v AČR vnímána.

Povolání vojáka a jeho vyslání na zahraniční mise je velice náročné pro rodinu a blízké, jelikož se okolí musí přizpůsobit.

Hlavním aspektem pro rozhodnutí vojáka a jeho blízkých pro vyslání do zahraniční mise je finanční motivace. Většina vojáků si náročnost těchto zahraničních misí uvědomí

³⁴ Zákon číslo 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů, zákon číslo 219/1999 Sb., o Ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

³⁵ ŠIS – Štábní informační systém.

až ve chvíli, kdy musí dlouhodobě zvládat odloučení od svých rodin a blízkých a současně s tím zvládat náročné stresové situace při plnění specifických úkolů.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUM PSYCHICKÉ ODOLNOSTI VOJÁKŮ

Praktická část práce je zaměřena na splnění zadání bakalářské práce, jehož součástí je vytvoření vlastního dotazníku, realizace sběru dat od vybraných respondentů a následné zpracování a vyhodnocení nasbíraných dat. Výsledná data jsou zpracována do tabulek s interpretací.

5.1 Cíl výzkumu

Cílem práce je zjistit pomocí jednoduchého kvantitativního výzkumu a s využitím vytvořeného dotazníku, zda má stres a dlouhodobé odloučení vojáků vliv na osobní a rodinný život a jakým způsobem je zabezpečena péče o vojáky v zahraničních misích a následně po návratu domů.

Konkrétním cílem práce je ověření následujících hypotéz.

H1: Vojenská psychologická a duchovní služba poskytovaná vojákům AČR je dostačující v rámci přípravy, výkonu služby v zahraničních misích a následná rekonvalescence.

H2: Stresové situace, výkon služby v zahraničních misích a dlouhodobé odloučení vojáků mají vliv na osobní a rodinný život.

5.2 Metodika výzkumu

Výběr celkových osob byl dán celkovým počtem vojáků ve vojenské jednotce VÚ XY (na žádost velitele vojenského útvaru není uvedena konkrétní vojenská jednotka), která čítá celkem 64 osob.

Do vzorku bylo tedy zařazeno všech 64 osob, tedy 100% respondentů. 63 respondentů jsou mužského pohlaví, jeden respondent je ženského pohlaví (viz tab. č. 1). Vzorek respondentů je složen z mužů, jejichž průměrný věk činí 31 – 40 let (viz tab. č. 2), mají úplné střední vzdělání s maturitou (viz tab. č. 5). Délka služebního poměru je u dotazovaných respondentů 10 a více let (viz tab. č. 6).

Výše uvedené údaje jsou zpracovány do přehledných tabulek, které jsou uvedeny v kapitole 5, subkapitole 5.3.

Cílem bakalářské práce je získat údaje o zkoumaných osobách za účelem pochopení souvislostí ve sledované problematice.

Pro zpracování praktické části byly zvoleny dva přístupy umožňující získání potřebných dat, a to **dotazník sociodemografických údajů** (dále jen SDÚ), kterým byly zjištěny základní sociodemografické údaje respondentů. Druhým z nich je sociodemografický **dotazník ŽSO/11/2013 „Vliv stresu z bojového nasazení na rodinný život“**, který byl upravený vzhledem k záměru výzkumu – ke zjištění zda má dlouhodobé odloučení od rodiny a stresové situace vliv na vztahy, rodinný život.

Popis použitých metod:

Dotazník „Sociodemografických údajů“ – je dotazník vlastní konstrukce, který byl vytvořen pro zjištění základních a doplňujících sociodemografických údajů respondentů zaměřený na pohlaví, věk, stav, typ vzdělání, zaměstnání v civilní sféře před vstupem do AČR, délku služebního poměru, délku odloučení od rodiny, změnu služebního poměru v rámci útvaru, subordinaci, změnu posádky v rámci služebního poměru a případnou účast v zahraničních misích AČR.

Dotazník ŽSO/11/2013 „Vliv stresu z bojového nasazení na rodinný život“ – je dotazník určený pro malou skupinu sestavenou z profesionálních vojáků AČR, kteří se účastnili nejméně jedenkrát vojenské zahraniční mise AČR.

5.3 Organizace a průběh výzkumu a analýza problému

Sběr dat probíhal dne 31. října 2013 u již výše zmíněného VÚ XY pomocí dotazníku „SDÚ“ a dotazníku s názvem **Dotazník ŽSO/11/2013 „Vliv stresu z bojového nasazení na rodinný život“**.

Administrace výše popsaných metod probíhala hromadně. Standartním způsobem byl všem respondentům sdělen důvod výzkumu. Všichni respondenti se výzkumu zúčastnili dobrovolně, všichni udávali dobrý psychofyzický i zdravotní stav. Zároveň byli ujištěni o tom, že použité údaje budou použity výhradně pro studijní účely této bakalářské práce a nebudou s nimi seznámeny žádné jiné osoby. Respondenti vyplňovali dotazník „SDÚ“ a dotazník **ŽSO/11/2013 „Vliv stresu z bojového nasazení na rodinný život“** anonymně. Dotazovaným respondentům byla nabídnuta možnost, využití zpětné vazby.

INTERPRETACE DOTAZNÍKU ŽSO – Oblast č. 5 – Sociodemografické údaje

Tabulka č. 1 – Zjištění pohlaví respondentů

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
muž	1	63	98,4	98,4
žena	2	1	1,6	1,6
Celkem platné		64	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Dotazník byl vyplněn celkovým počtem 64 respondentů, z toho 63 respondentů tvořili muži a 1 respondentka – žena.

Tabulka č. 2 – Zjištění věku respondentů

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
méně než 20 let	1	0	0	0
21 – 25 let	2	3	4,7	4,7
26 – 30 let	3	16	25	25
31 – 40 let	4	39	60,9	60,9
41 – 45 let	5	6	9,4	9,4
46 a více let	6	0	0	0
Celkem platné		64	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka znázorňuje, že bylo stanoveno 6 věkových kategorií v rozmezí: méně než 20 let, 21 – 25 let, 26 – 30 let, 31 – 40 let, 41 – 45 let a 46 a více let. Přičemž průměrný věk respondentů je v rozmezí 31 – 40 let.

Tabulka č. 3 – Zjištění rodinného stavu

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
svobodný/á	1	29	45,3	45,3
ženatý/vdaná	2	31	48,4	48,4
rozvedený/á	3	4	6,3	6,3
vdovec/vdova	4	0	0	0
Celkem platné		64	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Respondenti byli dotazováni na rodinný stav. Z celkového počtu dotazovaných je 48,4% respondentů ve svazku manželském, 45,3% respondentů je svobodných, 6,3% respondentů uvádí, že jsou rozvedení a vdovec není žádný respondent.

Tabulka č. 4 – Příslušnost k hodnostnímu sboru

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
mužstvo	1	25	39,1	39,1
poddůstojnický sbor	2	21	32,8	32,8
praporčický sbor	3	14	21,9	21,9
důstojnický sbor	4	4	6,3	6,3
Celkem platné		64	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka byla zaměřena na to, do jakého hodnostního sboru jsou respondenti zařazeni. V hodnostním sboru mužstva je zařazeno 39,1% respondentů, v poddůstojnickém sboru je to 32,8% respondentů, praporčický sbor tvoří 21,9% dotazovaných a v neposlední řadě tvoří 6,3% důstojníků.

Tabulka č. 5 – Nejvyšší dosažené vzdělání

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
střední odborné bez maturity	1	16	25	25
úplné střední s maturitou	2	44	68,8	68,8
vyšší odborné	3	0	0	0
vysokoškolské	4	4	6,3	6,3
jiné	5	0	0	0
Celkem platné		64	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Tato tabulka znázorňuje, jakého nejvyššího vzdělání dotazovaní respondenti dosáhli. Z celkového počtu dotazovaných respondentů 68,8% dosáhlo úplného středoškolského vzdělání s maturitou, což činí nejčetnější skupinu.

Tabulka č. 6 – Zjištění délky služebního poměru respondentů

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
méně než rok	1	0	0	0
1 – 5 let	2	4	6,3	6,3
6 – 9 let	3	19	29,7	29,7
10 a více let	4	41	64,1	64,1
Celkem platné		64	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Do skupiny (méně než rok) nespádá žádný z dotazovaných respondentů, skupinu (1 -5 let) tvoří 6,3% respondentů, do skupiny (6 – 9 let) spadá 29,7% respondentů a poslední nejčetnější skupinu (10 a více let) tvoří 64,1% respondentů.

Tabulka č. 7 – Zjištění typu vzdělání respondentů

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
vojenské	1	19	29,7	29,7
civilní	2	45	70,3	70,3
Celkem platné		64	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Respondenti byli dotazováni na to, zda mají vojenské nebo civilní vzdělání. Jak je patrné z výše uvedené tabulky č. 7, 70,3% respondentů uvedlo, že mají civilní vzdělání a zbývajících 29,7% respondentů se na povolání vojáků připravovalo ve vojenských školách.

Tabulka č. 8 – Zjištění délky odloučení od rodiny

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
1 měsíc	1	0	0	0
2 – 6 měsíců	2	44	68,8	68,8
7 – 12 měsíců	3	24	37,5	37,5
více než rok	4	3	4,7	4,7
Celkem platné		64	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Jak ukazuje tabulka č. 8, převážná část respondentů (68,8%) strávila v zahraniční misi a tím pádem byla i odloučena od svých blízkých, přátel 2 – 6 měsíců.

Tabulka č. 9 – Zjištění s kým respondent v současné době žije

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
sám	1	10	15,6	15,6
s manželkou	2	31	48,4	48,4
s družkou – partnerkou	3	21	32,8	32,8
s rodiči	4	2	3,1	3,1
s prarodiči	5	0	0	0
s dětmi	6	20	31,3	31,3
Celkem platné		64	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Zde mohli dotazovaní respondenti označit více odpovědí najednou. V současné době žije samostatně (15,6% respondentů), s manželkou (48,4% respondentů), s partnerkou (32,8% respondentů), s rodiči (3,1%), s dětmi (31,3%).

Tabulka č. 10 – Zjištění pracovní zkušenosti v civilu před vstupem do AČR

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
ano	1	38	59,4	59,4
ne	2	26	40,6	40,6
Celkem platné		64	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Zde bylo zjišťováno, zda měli respondenti před vstupem do AČR pracovní zkušenost v civilní sféře. Jak je patrné z výše uvedené tabulky č. 10, 59,4% dotazovaných uvádí, že než se stali profesionálními vojáky, pracovali v civilní sféře.

INTERPRETACE DOTAZNÍKU ŽSO – 1. Část

Tabulka č. 11 – Počet misí

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
první	1	17	26,6	26,6
druhá	2	18	28,1	28,1
třetí	3	12	18,8	18,8
více než třetí	4	17	26,6	26,6
Celkem platné		64	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Tato tabulka č. 11 zobrazuje to, kolikrát dotazovaní respondenti působili v zahraniční misi. Shodně 26,6% uvádí respondenti, že jejich zahraniční mise byla první a více než třetí. U nejvíce dotazovaných (28,1%) byla druhá.

Tabulka č. 12 – Jaké byly důvody motivace respondentů účasti na zahraniční misi

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
profesní důvody	1	53	82,8	82,8
finanční důvody	2	46	71,9	71,9
vlastenecké důvody	3	8	12,5	12,5
osobní důvody	4	6	9,4	9,4
jiné důvody	5	0	0	0
Celkem platné		64	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Dotazovaní respondenti měli možnost zvolit více odpovědí najednou. Jak vyplývá z výzkumu, důvody, které jsou motivující k účasti v zahraniční misi, 82,8% respondentů uvedlo profesní důvody a pro 71,9% respondentů jsou motivátorem finanční důvody (možnost zajistit rodinu).

INTERPRETACE DOTAZNÍKU ŽSO – 2. Část, oblast č. 1

Tabulka č. 13 – Rodina a blízcí

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
chyběli – často jsem na ně vzpomínal	1	44	68,8	68,8
snažil jsem se na ně nemyslet	2	9	14,1	14,1
občas jsem si vzpomněl	3	13	20,3	20,3
nechyběli mi	4	1	1,6	1,6
Celkem platné		64	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Na dotaz – vaše rodina, děti, přítel/kyně, přátelé Vám, chyběli, uvedla většina (68,8%) dotazovaných, že jim rodina chyběla a často ne ně mysleli.

Tabulka č. 14 – Postoj rodiny a blízkých k výjezdu na zahraniční misi

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
plně mne podpořili	1	27	42,2	42,2
podpořili mne s výhradami	2	22	34,4	34,4
s odjezdem nesouhlasili	3	10	15,6	15,6
neřešili to – je to mé povolání	4	9	14,1	14,1
Celkem platné		64	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Jak vyplývá z tabulky č. 14, na dotaz jaký byl postoj blízkých a rodiny k výjezdu do zahraniční mise, 42,2% dotazovaných uvedlo, že je rodina plně podpořila, popř. podpořila s výhradami (34,4% respondentů). Rodina a blízcí nesouhlasili s výjezdem do zahraniční mise u 15,6% respondentů, u zbývajících 14,1% respondentů to rodina neřešila, jelikož to považovala za jejich práci a poslání.

Tabulka č. 15 – Psycholog do zahraniční mise

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
rozhodně patří	1	15	23,4	23,4
spíše patří	2	29	45,3	45,3
nevím	3	9	14,1	14,1
spíše nepatří	4	10	15,6	15,6
rozhodně nepatří	5	1	1,6	1,6
Celkem platné		64	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Na dotaz, zda patří vojenský psycholog do zahraniční mise, 45,3% respondentů udává, že spíše patří.

Tabulka č. 16 – Řešení problémů doma v průběhu zahraniční mise

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
snažil jsem se na to nemyslet	1	1	1,6	1,6
snažil jsem se to vyřešit	2	37	57,8	58,7
doufal jsem – že se to vyřeší i bez mé pomoci	3	18	28,1	28,6
dění u rodiny v ČR jsem nemohl nijak ovlivnit	4	12	18,8	19
Celkem platné		63	98,4	100
Neodpovědělo		1	1,6	
Celkem		64	100	

Zdroj: Vlastní zpracování

Dlouhodobé odloučení od rodiny sebou mnohdy přináší i určité problémy nejen pro vojáky, ale i jejich rodiny doma, například v podobě poruchy auta, kapajícího vodovodního kohoutku, výchovy dětí. Většina (58,4%) respondentů uvádí, že se tyto problémy na dálku snažili vyřešit telefonicky, mailem (rada, podpora, pomoc přátel, kamarádů), 28,6% dotazovaných doufalo, že se problémy vyřeší bez jejich pomoci, 19% respondentů udává, že dění u rodiny nemohli nijak ovlivnit. Rodina si musela poradit sama. Zbývajících 1,6% respondentů se snažila nemyslet na problémy doma.

Tabulka č. 17 – V zahraniční misi respondentům nejvíce vadilo

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
nedostatek volného času	1	8	12,5	13,6
nedostatek informací ze strany velení	2	16	25	27,1
únava; nedostatek spánku	3	0	0	0
nedostatečné ohodnocení naší práce	4	24	37,5	40,7
jiné	5	20	31,3	33,9
Celkem platné		59	92,2	100
Neodpovědělo		5	7,8	
Celkem		64	100	

Zdroj: Vlastní zpracování

Jak je patrné z této tabulky, nejvíce respondentům vadilo nedostatečné ohodnocení jejich práce (40,7% dotazovaných), jako jiné (33,9% respondentů) uvádí například:

- nezralost a nekompetentnost některých kolegů či nadřízených,
- problémy s nedostatečným materiálním zabezpečením,
- telefonní spojení s rodinou,
- bezmoc k raněným vojákům a civilistům,
- stravování.

Nedostatek informací ze strany velení vadilo 27,1% dotazovaných a zbývajících 13,6% dotazovaných přidává nedostatek volného času.

Tabulka č. 18 – Kaplan do zahraniční mise

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
rozhodně patří	1	15	23,4	23,4
spíše patří	2	26	40,6	40,6
nevím	3	12	18,8	18,8
spíše nepatří	4	4	6,3	6,3
rozhodně nepatří	5	7	10,9	10,9
Celkem platné		64	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Na dotaz – zda vojenský kaplan patří do zahraniční mise či nikoli udává 40,6% respondentů, že spíše patří (je to méně než u vojenského psychologa)

Tabulka č. 19 – Náзор na komisi pro rodinu

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
má smysl	1	24	37,5	37,5
nepřemýšlel jsem o tom	2	34	53,1	53,1
zbytečná	3	6	9,4	9,4
Celkem platné		64	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Zde byl zjišťován osobní názor na činnost a funkci „Komise pro rodinu“. Z výzkumu vyplývá, u 37,5% dotazovaných má tato instituce smysl, 53,1% respondentů o tom nepřemýšlela (touto otázkou se nezabývala) a zbývajících 9,4% respondentů tuto instituci považuje za zbytečnou.

INTERPRETACE DOTAZNÍKU ŽSO – 2. Část, oblast č. 2

Tabulka č. 19 – Myslím, že mě zahraniční mise do budoucna

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
změnila	1	22	34,4	34,4
nezměnila	2	27	42,2	42,2
nepřemýšlím o tom	3	15	23,4	23,4
Celkem platné		64	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Jak vyplývá z následující tabulky, 42,2% dotazovaných vypovídá, že je působení v zahraniční misi do budoucna nijak nezměnilo, 34,4% dotazovaných zahraniční mise změnila. Mají jiný náhled na problémy v běžném životě, ujasnili si priority a v neposlední řadě, dotazovaní respondenti uvádí profesní a životní zkušenosti.

Tabulka č. 20 – Co nejvíce pomáhalo respondentům v překonání odloučení od rodiny

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
posilovna; volnočasové aktivity	1	42	65,6	65,6
knihovna; možnost půjčení časopisů – DVD	2	12	18,8	18,8
spánek	3	8	12,5	12,5
být ve společnosti kamarádů	4	42	65,6	65,6
odloučení od rodiny mi nevadilo	5	8	12,5	12,5
jiné	6	5	7,8	7,8
Celkem platné		64	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Respondentům v překonání odloučení od svých rodin, blízkých a přátel nejvíce pomáhalo v 65,6% (shodně) trávit volný čas s kolegy, kamarády, cvičením a volnočasovými aktivitami, 18,8% respondentů využívalo tu možnost k půjčení si pěkné knihy, časopisů – DVD. Dobrým pomocníkem byl i spánek u 12,5% respondentů odloučení od rodiny nevadilo. S rodinou, přáteli komunikovali prostřednictvím internetu a telefonu.

Tabulka č. 21 – Dostatek soukromí

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
měl jsem	1	32	50	50
měl jsem – ale uvítal bych více času, který bych měl jen sám pro sebe	2	6	9,4	9,4
neměl jsem – ale nevadilo mi to	3	24	37,5	37,5
neměl jsem – ale vadilo mi to	4	2	3,1	3,1
Celkem platné		64	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Nejen v zahraniční misi hraje důležitou úlohu v životě člověka dostatek soukromí. 50% respondentů udává, že dostatek soukromí měli, 37,5% dotazovaných přiznává, že soukromí neměli, ale zas tak jim to nevadilo. 9,4% respondentů soukromí mělo, ale spíše by uvítali více času, který by měli jen a pouze pro sebe, zbývajících 3,1% respondentů udává, že soukromí nemělo a pochopitelně jim tato situace vadila.

INTERPRETACE DOTAZNÍKU ŽSO – 2. Část, oblast č. 3

Tabulka č. 22 – Finanční ohodnocení v zahraniční misi

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
zcela přiměřené	1	4	6,3	6,3
spíše přiměřené	2	42	65,6	65,6
nevím	3	5	7,8	7,8
spíše nepřiměřené	4	10	15,6	15,6
nepřiměřené	5	3	4,7	4,7
Celkem platné		64	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Jak ukazuje tabulka č. 23, 6,3% dotazovaných respondentů pokládá finanční ohodnocení v zahraniční misi za zcela přiměřené, 65,6% dotazovaných za spíše přiměřené, 15,6% respondentů finanční ohodnocení udává jako spíše nepřiměřené. Vojáci, kteří vyjízďeli plnit zadané úkoly mimo základnu, jsou hůře ohodnoceni než ti, co zůstali na základně. Zbývajících 4,7% respondentů nesouhlasí s finančním ohodnocením

Tabulka č. 23 – Nebezpečí v zahraniční misi u respondentů vyvolávalo

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
obavy	1	9	14,1	14,1
obavy – ale nenechám se jimi ovlivnit	2	46	71,9	71,9
jinou emoci	3	3	4,7	4,7
nic	4	6	9,4	9,4
Celkem platné		64	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Nebezpečí, které v zahraniční misi hrozí (například nájezd na IED, raketové a jiné útoky může v každém vyvolávat buď obavy (14,1% respondentů), většina respondentů (71,9%) udává, že nebezpečí u nich vyvolávalo obavy, ale nenechali se jimi ovlivnit. Jinou emoci (například ostražitost, respekt před možným nebezpečím, bystrost) přiznává 4,7% dotazovaných a zbývajících 9,4% respondentů nepocíťovalo žádné obavy.

Tabulka č. 24 – V případě zranění, zmrzačení či zabití by se AČR

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
postarala o mě i mou rodinu	1	5	7,8	7,8
postarala o mě – ale už ne o rodinu	2	4	6,3	6,3
postarala o mě i mou rodinu – ale nedostatečně	3	27	42,2	42,2
nepostarala se o mě ani o mou rodinu	4	21	32,8	32,8
nevím	5	7	10,9	10,9
Celkem platné		64	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování

V případě zranění vojáka, zmrzačení či zabití se většina dotazovaných (42,2%) domnívá, že by se o ně a o jejich rodinu armáda postarala, ale nedostatečně, na druhém místě si myslí (32,8%), že by se armáda o ně ani o jejich rodinu nepostarala. Což stojí za zamyšlení. V tomto případě nejde jen o AČR, ale o celkový přístup státu o veřejnost.

Tabulka č. 25 – Obavy respondentů při bojové akci

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
zabití	1	6	9,4	9,5
zranění s trvalými následky	2	26	40,6	41,3
vlastního selhání	3	10	15,6	15,9
nepřemýšlel jsem o tom	4	26	40,6	41,3
nevím	5	3	4,7	4,8
jiného rizika	6	2	3,1	3,2
Celkem platné		63	98,4	100
Neodpovědělo		1	1,6	
Celkem		64	100	

Zdroj: Vlastní zpracování

V případě tohoto dotazu měli možnost respondenti zvolit více odpovědí najednou. Jak vyplývá z výzkumu, při bojové akci se dotazovaní především obávali, o zranění

s trvalými následky 41,3% (shodně) a na straně druhé o tom nepřemýšleli. 15,9% respondentů uvádí, že se obávali vlastního selhání. Strach ze zabití, smrti udává 9,5% dotazovaných, 3,2% respondentů uvádí jiné rizika (například obava o to, aby něco nepokazili, co by mohl odnést jejich kolega, kamarád).

Tabulka č. 26 – Jaké pocity ze zvládnání vyvolávalo u respondentů

Odpoověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
adrenalinové zážitky	1	15	23,4	23,4
únavu – ale snesitelnou	2	19	29,7	29,7
únavu nesnesitelnou	3	0	0	0
zlost na ty – kteří úkoly vymýšleli a špatně je organizovali	4	8	12,5	12,5
nic – dalo se to zvládnout	5	28	43,8	43,8
jinou reakci	6	4	6,3	6,3
Celkem platné		64	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování

V zahraniční misi se vojáci ocitají ve velmi stresovém prostředí a plní nespočet úkolů. Množství úkolů, které před nimi stálo, vyvolávalo u každého jedince jiné pocity. U 43,8% respondentů kvantum práce nevyvolávala nic, tvrdí, že se plnění úkolů dalo zvládnout. U druhých 29,7% způsobovalo nadměrné plnění úkolů nesnesitelnou únavu, adrenalinové zážitky udává 23,4% dotazovaných, 12,5% respondentů přiznává, že měli zlost na ty, kteří úkoly vymýšleli a zároveň je špatně organizovali. Jinou reakci, jako například smíšené pocity, zodpovědnost, únava z marnosti (spojeno s nejasností cílů) udává 6,3% respondentů.

Tabulka č. 27 – Podle respondentů práce českých vojáků v zahraniční misi

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
má smysl	1	53	82,8	84,1
nemá smysl	2	7	10,9	11,1
jiná odpověď	3	3	4,7	4,8
Celkem platné		63	98,4	100
Neodpovědělo		1	1,6	
Celkem		64	100	

Zdroj: Vlastní zpracování

Z výzkumu vyplývá, že práce českých vojáků v zahraniční misi má smysl, udává 84,1% dotazovaných respondentů. Dle 11,1% dotazovaných ZM nemá smysl a 4,7% jako jinou odpověď uvádí, že nechají na posouzení jiných, zda ZM má smysl či nikoli. Zároveň se domnívají, že chybí podpora v médiích.

Tabulka č. 29 – Jaké byly příčiny stresu

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
zdravotní potíže obecné	1	4	6,3	6,6
zdravotní potíže v zahraniční misi	2	4	6,3	6,6
rodinné problémy	3	13	20,3	21,3
problémy s dětmi	4	2	3,1	3,3
partnerské a manželské problémy	5	12	18,8	19,7
negativní postoj rodiny k mé účasti a zahraniční misi	6	1	1,6	1,6
nedostatek peněz	7	1	1,6	1,6
problémy s nadřízenými v zahraniční misi	8	15	23,4	24,6

Odpověď	Platné	Četnost	Procenta	Platná procenta
problémy s podřízenými v zahraniční misi	9	3	4,7	4,9
problémy s kolegy v zahraniční misi	10	7	10,9	11,5
nedostatek času v zahraniční misi	11	4	6,3	6,6
postrádání smyslu zahraniční mise	12	7	10,9	11,5
nedostatek výzbroje	13	8	12,5	13,1
nedostatek výstroje	14	17	26,6	27,9
špatná strava	15	3	4,7	4,9
nedostatek odpočinku	16	4	6,3	6,6
špatné ubytování	17	2	3,1	3,3
pracovní prostředí - horko, zima, prach v zahraniční misi	18	7	10,9	11,5
nedostatek veřejného uznání - podpory	19	8	12,5	13,1
jiné	20	8	12,5	13,1
Celkem platné		61	95,3	100
Neodpovědělo		3	4,7	
Celkem		64	100	

Zdroj: Vlastní zpracování

Respondenti mohli opět zakřížkovat jednu či více možností. Zajímalo nás, pokud se vojáci někdy v průběhu mise nacházeli ve stresu, co toho bylo příčinou. Jak vyplývá z následující tabulky a grafu, nejčastější příčinu stresu respondenti uvedli nedostatek výstroje (27,9%), problémy s podřízenými v zahraniční misi (24,6%), rodinné problémy (21,3%), partnerské a manželské problémy (19,7%) a takto bychom mohli postupně pokračovat ve výčtu příčin stresu. Za zmínku stojí ještě jiné (13,1%) příčiny. Dotazovaní respondenti uvádí například špatný kolektiv, bezmoc při obraně proti nástrahám (IED), lobbismus, nesmyslné zadávání úkolů.

INTERPETACE OBSAHOVÉ ANALÝZY

Tabulka č. 28 – Způsob zvládnání obav

1. Pokud jste v nějaké situaci pocíval obavy o své zdraví či život, napište, jak jste tento stav zvládal.		
ZPŮSOBY ZVLÁDÁNÍ OBAV	Obsahová jednotka	Četnost
	dobré zvládnání	17
	soustředění se na práci	12
	pozitivní myšlení	9
	kolektiv	6
	internet, cvičení	4
	modlitba	1
	osud	1
Celkem		50
Neodpovědělo		11
Nevím		1
Negativní odpovědi	nic	1

Zdroj: Vlastní zpracování

V této otázce měli respondenti možnost popsat, jakým způsobem zvládali stav v zátěžových situacích (pokud se v takové situaci ocitli). Většina respondentů zátěžové situace zvládala velmi dobře s nadhledem a bez emocí. Přispělo k tomu nejen pozitivní myšlení, práce, kolegové, kamarádi, cvičení, internet, a v neposlední řadě i víra.

Tabulka č. 29 – Návrh na zlepšení podmínek

2. Navrhněte, jak a v čem zlepšit podmínky vojáků v zahraniční misi		
NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ	Obsahová jednotka	Četnost
	materiální zabezpečení (<i>kvalitnější, spolehlivější...</i>)	16
	kontakt s rodinou (<i>internet, telefon</i>)	9
	finanční ohodnocení (<i>spravedlivé, přihlížet k nebezpečnosti funkce</i>)	5
	propagace (<i>informovanost voj. a civilní populace</i>)	5
	přístup nadřízených	4
	ubytování	2
	podpora ze strany politiků a státu	1
	strava	1
	sportovní vyžití	1
	výcvik	1
	využití logistiky spojenců	1
	Celkem	46
Neodpovědělo	17	
Nevím	9	
Negativní odpovědi	1	

Zdroj: Vlastní zpracování

Respondenti měli možnost volnou formou vypsát návrhy na zlepšení podmínek v zahraniční misi. Dle četnosti odpovědí jednoznačně vyplývá, že by bylo třeba **kvalitní materiální zabezpečení** (vojenská technika, výzbroj a výstroj). Dalším návrhem na zkvalitnění života v misi je umožnění **čtenější komunikace s rodinou** prostřednictvím telefonů a internetu. Vojáci navrhují, aby byla tato služba poskytována vojákům z finančních zdrojů AČR. Z údajů vyplývá, že vojáci, kteří vyjíždějí plnit náročné úkoly mimo základnu, jsou paradoxně hůře finančně ohodnoceni než ti, kteří zůstávají stále na základně.

Tabulka č. 30 – Vliv ZM na rodinný život

3. Má, podle Vašeho názoru účast v zahraniční misi vliv na rodinný život a manželský či partnerský život?		
NÁZORY	Obsahová jednotka	Četnost
	ano	56
	rozchodovost, rozvodovost	5
	znovu začlenění	2
Celkem	61	
Neodpovědělo	3	
Nevím	1	
Negativní odpovědi	1	

Zdroj: Vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky jednoznačně vyplývá, že **dlouhodobé odloučení** od rodiny, přátel a kamarádů **má rozhodně špatný vliv na rodinný, manželský či partnerský život**. Odloučení partnerský vztah buď stmelí, posílí nebo naopak rozvrátí. Záleží na tom, jak rodina fungovala před odjezdem vojáka do zahraniční mise. Dalším problémem je dlouhodobé začleňování do běžného života.

Tabulka č. 31 – Negativa ZM

4. Jaká NEGATIVA Vám účast na zahraniční misi přinesla?		
NEGATIVA	Obsahová jednotka	Četnost
	odloučení od rodiny	13
	rozchod	5
	zapojení se do běžného života	4
	agresivita	3
	špatný spánek	1
	závist	1
	arogance ze strany hlavních představitelů armády	1
	sexuální abstinence	1
Celkem	29	
Neodpovědělo	17	
Nevím	6	
Pozitivní odpovědi	žádná, nic	14

Zdroj: Vlastní zpracování

Údaje v tomto přehledu odpovědí úzce korespondují s údaji v tabulce č. 32. Někteří vojáci hůře snášejí odloučení od svých nejbližších. Po návratu ze zahraniční mise někteří vojáci mají problémy se zapojením do běžného života, pozorují na sobě agresivitu, mají problémy se spánkem, pociťují závist od druhých kolegů, kteří se mise neúčastnili.

Tabulka č. 32 – Pozitiva ZM

5. Jaká POZITIVA Vám účast v zahraniční misi přinesla?		
POZITIVA	Obsahová jednotka	Četnost
	profesní, životní zkušenost	37
	finance	27
	kolektiv (<i>stmelení</i>)	8
	stmelení rodiny	5
	sebepoznání, sebedůvěra	4
	uznání, prestiž	2
	odolnost	1
	odvaha	1
	úcta	1
Celkem	86	
Neodpovědělo	5	
Nevím	1	
Negativní odpovědi		

Zdroj: Vlastní zpracování

Jak ukazuje tato tabulka, mnohým respondentům působení v zahraniční misi přineslo především **získání profesních a životních zkušeností**. Dalším pozitivním bodem je finanční ohodnocení, díky kterému mohou lépe zabezpečit své rodiny. U některých respondentů vlivem dlouhodobého odloučení došlo zřejmě k utvoření pevnějších vazeb nejen mezi kolegy, ale i s vlastní rodinou.

5.4 Způsob vyhodnocení a výsledky experimentu, interpretace výsledků

Získaná data byla vyhodnocena **kvantitativně**. Data z dotazníku sociodemografických údajů byla zpracována pomocí programu Remark Office OMR 7 a SPSS 15.

Výsledná data byla upravena do tabulek a byla doplněna interpretačním textem. Tyto texty jsou napsané v programu Microsoft Word 2010 (Microsoft Office).

Interpretace výsledků získaných dotazníkovým šetřením – dotazník ŽSO/11/2013 „Vliv stresu z bojového nasazení na rodinný život“.

Dotazník byl vyplněn celkovým počtem 64 respondentů sloužících u VÚ XY, kteří se minimálně jedenkrát účastnili zahraniční mise.

Závěr praktické části

H1: Vojenská psychologická a duchovní služba poskytovaná vojákům AČR je dostačující v rámci přípravy, výkonu služby v zahraničních misích a následná rekonvalescence.

V rámci výzkumu jsem došla k jednoznačnému závěru, že vojenská psychologická služba poskytovaná v AČR je nedostačující.

AČR se zaměřuje spíše na dobu, kdy už voják nějaký problém má, přičemž by se mělo dbát spíše na jeho předcházení. Domnívám se, že největší chybou v rámci přípravy na zahraniční misi, je absence vedoucích pracovníků, počínaje veliteli útvaru a konče vedoucími družstva vzdělávání v oblasti základních psychologických situací. K radikálnímu zlepšení v této oblasti by došlo, kdyby vedoucí funkcionáři měli základní povědomí o prvních příznacích nějakých psychických (duševních) problémů. Jako příklad bych uvedla, že pokud voják, který vždy chodil slušně upraven, přestane dbát o svůj zevnějšek, může být indicie k tomu, že není něco v pořádku. Dále by tyto vedoucí pracovníci měli být vedeni k tomu, že vedle základních řádů a tvrdého dodržování nařízení, musí vytvořit v rámci zahraniční mise náhradní rodinné prostředí. To znamená, že by měli být s vojáky v přímém kontaktu i v době volna a v případě začínajících problémů zareagovat včas.

Dále se domnívám, a v některých případech to také naznačují výsledky výzkumu, že vojáci AČR mají stále podvědomě zafixováno, že návštěva psychologa je totožná s návštěvou psychiatra, a že by je okolí mohlo odsoudit. V této části se také domnívám, že AČR v rámci přípravy na zahraniční mise provádí nedostatečnou osvětu, i když tento spor vnímání psychologů je způsoben hlavně celosvětovým názorem společnosti.

Sama jsem vnímala, že v západních armádách, které se také účastnili zahraničních misí, je brána návštěva psychologa jako věc běžná, normální a přínosná.

Tato hypotéza byla vyvrácena.

H2: Stresové situace, výkon služby v zahraničních misích a dlouhodobé odloučení vojáků mají vliv na osobní a rodinný život.

Zajímavostí u zjištění rodinného stavu bylo, že členění počtu svobodných a ženatých respondentů bylo skoro totožné. To je způsobeno tím, že věk sezdaných osob se stále zvyšuje. Dříve bylo normální zakládat rodinu kolem 20 roku života a dnes je již normální zakládat rodinu v 30 letech a výše, což také potvrzuje tabulka č. 2 – zjištění věku respondentů, kdy přes 60% dotazovaných respondentů bylo ve věku 31 – 40 let.

U zjištění pohlaví respondentů se potvrdilo, že ženy se účastní zahraničních misí v minimálních počtech.

Z uvedeného výzkumu byl překvapující fakt, že pouze 27% dotazovaných respondentů absolvovalo pouze jednu zahraniční misi, zbytek 2 a více. To je způsobeno tím, že po mnoha reorganizacích armády a zúžení počtu vojáků v činné službě existuje pouze několik vojenských útvarů, které zahraniční mise pravidelně obsazují. Tento fakt ovlivňuje také skutečnost, že finanční motivace spolu s faktem, že voják bojovému nasazení přivykl, ovlivňují potřebu vojáka účastnit se zahraniční mise opětovně.

Ve skutečnosti pouze 42% dotazovaných respondentů uvedlo, že je rodina a blízcí plně podpořili. Ostatní respondenti byli podpořeni buď s výhradami, nebo se souhlasem, že při opakovaných účastech v zahraničních misích už není pro rodinu a blízké prioritou až tolik finanční motivace, ale zejména osobní a rodinný život. Působení v zahraniční misi, stresory, se kterými se profesionální vojáci potýkají a v neposlední řadě i dlouhodobé odloučení od svých rodin mají **rozhodně špatný vliv na rodinný, manželský či partnerský život.**

Tato hypotéza byla verifikována.

ZÁVĚR

Z výzkumu vyplývá skutečnost, že zahraniční mise patří mezi velmi náročnou etapu v životě profesionálního vojáka. Na přípravu před výjezdem vojáka do zahraniční mise jsou kladeny velké nároky, a proto se AČR snaží tomuto tématu věnovat velkou pozornost. Z výzkumu, ale i z mé osobní zkušenosti vyplývá, že vojáci jsou v rámci zahraniční mise vystavováni neustálému stresu, pracují pod velkým tlakem, který je spojován i s jejich odloučením od rodin a blízkých. Z tohoto důvodu musí být schopni se těmito náročným situacím přizpůsobovat, což je mnohdy obtížný úkol.

Prvním krokem AČR při řešení problémů souvisejících s psychikou vojáka, nejen v zahraniční misi, bylo zřízení instituce vojenských psychologů a později i vojenských kaplanů, kteří ve své působnosti na procesu od přípravy, účasti na misi až po následné začlenění se do běžného života, participovaly.

V teoretické části jsem čerpala z dostupných internetových zdrojů, literatury a dostupných pramenů. V praktické části jsem použila dotazníkové šetření. Oslovila jsem nespočet velitelů vojenských útvarů, s prosbou o pomoc s vyplněním dotazníků u jejich podřízených, ale bohužel jsem vždy obdržela zamítavou odpověď. Z tohoto negativního postoje velitelů útvarů jsem vydedukovala, že mají obavy z výsledku tohoto výzkumu.

Z výzkumu vyplývá, že vojenský psycholog a vojenský kaplan do zahraniční mise spíše patří. Respondenti více upřednostňovali duchovní službu před psychologickou, jelikož v armádě ještě stále mnoho vojáků vnímá vojenského psychologa jako osobu, která je předurčena pro duševně nemocné osoby a proto je raději nevyhledávají.

Zahraníční mise může mít jak pozitivní, tak i negativní dopady na vojáky. Za pozitivní stránku označují dotazovaní respondenti získání **profesních a životních zkušeností**, spolu se změnou pohledu na svět a stanovení si nových životních priorit. Více si váží života a rodiny, přestávají řešit banální věci, u některých dochází k upevnění vazeb v rodině, s kamarády. Dalším obrovským kladem je **finanční ohodnocení**, což je velkou motivací pro rozhodnutí, zda vyjet do zahraniční mise. Díky těmto financím jsou vojáci schopni dostatečně zabezpečit své rodiny a blízké. Dle dotazovaných respondentů bylo finanční ohodnocení spíše nepřiměřené. Na návrh respondentů by se mělo přihlížet k náročnosti výkonu daných úkolů.

Jako velmi negativní stránku respondenti uvádějí **dlouhodobé odloučení** od svých nejbližších, které **má rozhodně obrovský vliv** na rodinný život. Dalšími negativními body, které vyplývají z výzkumu – **pocit nebezpečí**, obavy ze smrti a zranění. Z výzkumu dále vyplývá, že vojáci mají obavy z toho, jaký bude styl velení, přístup k vojákům, a jakou formou bude probíhat komunikace s rodinou, která je v době odloučení velmi důležitá nejen pro samotné vojáky, ale i pro rodinné příslušníky.

V současnosti zatím neexistuje služba v rámci AČR, která by byla poskytována rodinám vojáků, kteří plní úkoly v zahraničních misích. Je velmi málo vojenských útvarů, u kterých plně funguje „**Komise pro rodinu**“, o které je pojednááno v podkapitole 4.2. Tato komise se snaží poskytovat pomoc rodinám vojáků v době odloučení, ale i po návratu vojáků domů. Vzhledem ke skutečnosti, že jsem v minulosti působila v zahraniční misi, mohu činnost komise pro rodinu, pokud tato komise funguje jak má, vřele doporučit. Jedna z hlavních priorit komise je zabezpečit sociální oporu rodinám vojáků a jejich blízkých, což je pro většinu rodin velice důležité a napomáhá lepšímu zvládnutí odloučení a strachu o své blízké. Jak jsem se zmínila již v úvodu této práce, je třeba klást velkou pozornost podpoře a pomoci vojákům a jejich rodinám. Některé vojenské útvary začali principy „Komise pro rodinu“ aplikovat v praxi a hned po první misi se vrátila od účastníků pozitivní zpětná vazba. Je důležité, aby tento pozitivní trend i nadále pokračoval.

Mezi další slabiny patří problém se sociální a zdravotní péčí o vojáky (tzv. veterány), kteří se vrátili ze zahraniční mise. Skutečnost je taková, že někteří vojáci po návratu ze zahraniční mise trpí zdravotními a psychickými problémy a AČR zajišťuje péči pouze ve vojenských zařízeních. V tomto případě by bylo dobré, aby existovaly jakési domy pro veterány, kde by zároveň fungoval systém sociální opory, sociálních pracovníků při těchto dlouhodobých problémech a zároveň by byl přínosný v procesu začleňování do běžného a rodinného života.

Výsledky z této bakalářské práce lze využít při tvorbě koncepcí, které budou mít za úkol zlepšit péči o vojáky při další následné přípravě a působení vojáků v zahraničních misích a tím tak předcházet možným stresorům, které sebou zahraniční mise přináší.

Dále je práci možné využít pro psychologickou a duchovní službu, která by určitě měla průběžně mapovat, jak jsou tyto služby vojáky vnímány.

Dále se domnívám, že je škoda, že mě velitelé vojenských útvarů odmítli a že se AČR při ukončení zahraniční mise dostatečně nesnaží zjistit, jaký vliv na vojáky měla ZM z psychologického hlediska.

Dále jsem také zjistila, že AČR nezjišťuje počty psychických kolapsů, rozvrácení manželství a sebevražd, které mohly být způsobeny následkem zahraniční mise.

Situace v armádě se určitě zlepšuje, ale není stále dostačující.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Zákon číslo 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů.
2. Zákon číslo 219/1999 Sb., o Ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
3. Zákon číslo 3/202 Sb., o svobodě náboženského vyznání.
4. Rozkaz Ministra obrany České republiky číslo 19/1998.

5. ATKINSON, Rita L. *Psychologie*. 2., aktualiz. Vyd., V Portálu 1. Překlad Erik Herman, Miroslav Petržela, Dagmar Brejlová. Praha: Portál, 2003, xxii, 751 s. ISBN 80-717-8640-3.
6. BAŠTECKÁ, Bohumila. *Terénní krizová práce: psychosociální intervenční týmy*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2005, 299 s. ISBN 80-247-0708-X.
7. BRITT, Thomas W, Amy B ADLER a Carl Andrew CASTRO. *Military life: the psychology of serving in peace and combat*. Westport, Conn.: Praeger Security International, 4 v. ISBN 02759830484
8. CLARKE, Richard A. *Strategie války proti terorismu*. Překlad Václava Hrdličková. Praha: Alfa Publishing, 2005, 270 s. ISBN 80-868-5114-1.
9. CUNGI, Charly. *Jak zvládnout stres*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 205 s. ISBN 80-717-8465-6.
10. ČAČKA, Otto. *Psychologie vrstev duševního dění osobnosti a jejich autodiagnostika*. Vyd. 2., opr. A dopl. Brno: Doplněk, 1998, 382 s. ISBN 80-723-9010-4.
11. DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. 1. Vyd. Praha: Triton, 2009, 544 s. ISBN 978-807-3871-567.
12. GOTTVALDOVÁ, Marie a Miroslava ZNOJLOVÁ. *Obrana vojenského profesionála proti stresu*. Vyškov: Správa doktrín Ředitelství výcviku a doktrín, 2006.
13. HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, 774 s. ISBN 80-717-8303-X.
14. KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak zvládat depresi*. 1. Vyd. Praha: Grada, 1997, 125 s. ISBN 80-716-9349-9.
15. MÜHLPACHR, Pavel a VAVŘÍK, Michal. *Sociální patologie*. Brno: IMS, 2010.

16. NAKONEČNÝ, Milan. *Základy psychologie*. 1. Vyd. Praha: Academia, 1998, 590 s. ISBN 80-200-0689-3.
17. PAULÍK, Karel. *Psychologie lidské odolnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 240 s. Psyché (Grada). ISBN 978-802-4729-596.
18. *Psychologická příprava ve výcviku a v boji*. 1. Vyd. Praha: Magnet-Press, 1994, 58 s. V-profil. ISBN 80-854-6968-5.
19. Ředitelství výcviku a doktrín Vyškov. *Muslimské kulturní a společenské zvyklosti v zemích středního východu*. Praha. Avis, 2008.
20. ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize: psychologický a sociologický fenomén*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2004, 129 s. ISBN 80-247-0888-4.
21. ŠTEFANOVIČ, Jozef. *Psychológia pre vojenské školy*. 1. Vyd. Praha: Naše vojsko, 1992, 217 s. ISBN 80-206-0327-1.
22. VÝROST; J a I. SLAMĚNÍK *Aplikovaná sociální psychologie II*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2001, 260 s. ISBN 80-247-0042-5.

Internetové zdroje

1. <http://www.acr.army.cz/struktura/default.htm>
2. <http://www.kaplani.army.cz/index.php?id=49>
3. <http://www.71mpr.army.cz/aktuality2013/a008.html>
4. <http://www.army.cz>
5. <http://www.mise.army.cz/historie-misi/historie-zahranicnich-misi-3699/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AČR	Armáda České republiky.
ISAF	International Security Assistance Force – Mezinárodní bezpečnostní podpůrné síly.
SFOR	Operation Joint Guard – Mezinárodní mírová mise.
NATO	Organizace Severoatlantické smlouvy.
OSN	Organizace spojených národů.
EU	Evropská unie.
SDÚ	Dotazník sociodemografických údajů.
MO ČR	Ministerstvo obrany České republiky
ZM	Zahraniční mise
ŠIS	Štábní informační systém
NGŠ AČR	Náčelník Generálního štábu armády České republiky
KabMO	Kabinet ministra obrany
IMO	Inspekce ministra obrany
OIA MO	Odbor analytických informací. Ministerstva obrany
OB MO	Odbor bezpečnosti. Ministerstva obrany
VP	Vojenská policie
ŘeVZ	Ředitel Vojenského zpravodajství
SRPS MO	Sekce rozvoje a plánování schopností
SPod MO	Sekce podpory
OVPzEB MO	Odbor vojskového průzkumu a elektronického boje
AP AČR	Agentura personalistiky
FS AČR	Finanční správa AČR
SOC MO	Společné operační centrum Ministerstva obrany
VePozS	Velitelství pozemních sil

VeVzS	Velitelství vzdušných sil
VeV-VA	Velitelství výcviku – Vojenská akademie
1.NMO	1 Náměstek ministra obrany
1.ZNGŠ	1 Zástupce náčelníka Generálního štábu
ZNGŠ-NŠ	Zástupce náčelníka Generálního štábu – náčelník štábu

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 – Zjištění pohlaví respondentů.....	37
Tabulka č. 2 – Zjištění věku respondentů.....	37
Tabulka č. 3 – Zjištění rodinného stavu.....	38
Tabulka č. 4 – Příslušnost k hodnostnímu sboru.....	38
Tabulka č. 5 – Nejvyšší dosažené vzdělání.....	39
Tabulka č. 6 – Zjištění délky služebního poměru respondentů.....	39
Tabulka č. 7 – Zjištění typu vzdělání respondentů.....	40
Tabulka č. 8 – Zjištění délky odloučení od rodiny.....	40
Tabulka č. 9 – Zjištění s kým respondent v současné době žije.....	41
Tabulka č. 10 – Zjištění pracovní zkušenosti v civilu před vstupem do AČR.....	41
Tabulka č. 11 – Počet misí.....	42
Tabulka č. 12 – Jaké byly důvody motivace respondentů účasti na zahraniční misi.....	42
Tabulka č. 13 – Rodina a blízcí.....	43
Tabulka č. 14 – Postoj rodiny a blízkých k výjezdu na zahraniční misi.....	43
Tabulka č. 15 – Psycholog do zahraniční mise.....	44
Tabulka č. 16 – Řešení problémů doma v průběhu zahraniční mise.....	44
Tabulka č. 17 – V zahraniční misi respondentům nejvíce vadilo.....	45
Tabulka č. 18 – Kaplan do zahraniční mise.....	46
Tabulka č. 20 – Myslím, že mě zahraniční mise do budoucna.....	47
Tabulka č. 21 – Co nejvíce pomáhalo respondentům v překonání odloučení od rodiny.....	47
Tabulka č. 22 – Dostatek soukromí.....	48
Tabulka č. 23 – Finanční ohodnocení v zahraniční misi.....	49
Tabulka č. 24 – Nebezpečí v zahraniční misi u respondentů vyvolávalo.....	49
Tabulka č. 25 – V případě zranění, zmrzačení či zabití by se AČR.....	50
Tabulka č. 26 – Obavy respondentů při bojové akci.....	50
Tabulka č. 27 – Jaké pocity ze zvládání vyvolávalo u respondentů.....	51
Tabulka č. 28 – Podle respondentů práce českých vojáků v zahraniční misi.....	52
Tabulka č. 30 – Způsob zvládání obav.....	54
Tabulka č. 31 – Návrh na zlepšení podmínek.....	55
Tabulka č. 32 – Vliv ZM na rodinný život.....	56
Tabulka č. 33 – Negativa ZM.....	57
Tabulka č. 34 – Pozitiva ZM.....	58

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Historie zahraničních misi

Příloha P II: Grafy

Příloha P III: Dotazník ŽSO/11/2013 „Vliv stresu z bojového nasazené na rodinný život“

Příloha P IV: Struktura Ozbrojených sil

PŘÍLOHA P I: HISTORIE ZAHRANIČNÍCH MISÍ

Historie zahraničních misí je řazena chronologicky.

	NÁZEV	POČET	KDO	KDY
1.	<u>POUŠTNÍ BOUŘE</u> Osvobozovací operace	200	ČSLA	1990 - 1991 Kuvajt
2.	<u>UNGCI</u> Humanitární operace	320	AČR	1991 - 2003 Irák
3.	<u>UNPROFOR</u> Mírová mise	2250	ČSLA AČR	1992 - 1995 Země bývalé Jugoslávie
4.	<u>UNCRO</u> Mírová mise	750	AČR	3/1995 - 1/1996 Chorvatsko - Krajina
5.	<u>UNTAES</u> Mise - polní nemocnice	100	AČR	1/1996 - 1/1998 Chorvatsko - Vých. Slavonie
6.	<u>IFOR, SFOR, SFOR II</u> Mírová operace	6300	AČR	1996 - 12/2001 Bosna a Hercegovina, Chorvatsko
7.	<u>AFOR</u> 6. polní nemocnice	100	AČR	1999 Albánie + Turecko (zemětřesení)
8.	<u>KFOR</u> Mírová operace	3070	AČR	1999 - 2/2002 Kosovo
9.	<u>ESSENTIAL HARVEST (TFH)</u> Mírová operace	120	AČR	8 - 10/2001 Makedonie
10.	<u>KFOR</u> Česko-slovenský prapor	2400	AČR	2/2002 - 7/2005 Kosovo
11.	<u>KFOR</u> brigáda a úkolové uskupení Střed	3070	AČR	od 2005 Kosovo
12.	<u>SFOR</u> Velitelství + civilní spolupráce	42	AČR	2002 - 12/2004 Bosna a Hercegovina
13.	<u>TRVALÁ SVOBODA</u> Protiteroristická operace	612	AČR	3/2002 - 6/2003 Kuvajt
14.	<u>ISAF</u> Mírová operace - (6. a 11. polní nemocnice)	269	AČR	4/2002 - 1/2003 Afgánistán
15.	<u>ISAF</u> Polní chirurgický tým	11	AČR	1/2003 - 4/2003 Afgánistán
16.	<u>IZ SFOR</u> Kontingent 7. polní nemocnice	526	AČR	4/2003 - 12/2003 Irák, Basra
17.	<u>IZ SFOR (MNF - I)</u> Kontingent Vojenské policie	1273	AČR	12/2003 - 12/2006 Irák, Shaibah

UTB ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Institut mezioborových studií Brno

	NÁZEV	POČET	KDO	KDY
18.	<u>CONCORDIA</u> operace EU	2	AČR	4/2003 - 12/2003 Makedonie
19.	<u>ISAF EOD + meteo</u> Letiště Kábul	350	AČR	od 3/2004 - 3/2007 Afgánistán
20.	<u>TRVALÁ SVOBODA - 2004</u> 601. skss	120	AČR	3 - 8/2004 Afgánistán
21.	<u>WINTER RACE</u> humanitární operace NATO v Pákistánu	29	AČR	Pákistán
22.	<u>TRVALÁ SVOBODA - 2006</u> operace NATO v Afgánistánu	120	AČR	Afgánistán
23.	<u>ALTHEA</u> Operace Evropské unie Bosna a Hercegovina	400	AČR	Bosna a Hercegovina 2.12.2004-26.6.2008
24.	<u>MNF I</u> Operace koalice mnohonárodních sil - Irák	423	AČR	-12/2008 Irák
25.	<u>KAIA - ISAF</u> Polní nemocnice na kábulském mezinárodním letišti KAIA	658	AČR	4/2007-12/2008 Afgánistán
26.	<u>Výcviková mise NATO v Iráku - NTM - I</u>	4	AČR	ukončena 28. 2. 2009
26.	<u>Mise ISAF Uruzgán</u> Ochrana a obrana obvodu nizozemské základny Camp Hadrian	200	AČR	ukončena 20. 3. 2009
27.	<u>Operace Evropské unie "EUFOR" Čad</u> (http://consilium.europa.eu)	2	AČR	ukončena 15. 3. 2009
28.	<u>BALTIC AIR POLICING 2009</u> Litva	2 x 75	AČR	ukončena 1. 9. 2009
29.	<u>TRVALÁ SVOBODA - 2008- 2009</u> Afgánistán	3 x 100	AČR	2008 - 2009
30.	<u>Vrtulníková jednotka HELI UNIT ISAF</u> Afgánistán	7 x 100	AČR	2009 - 2011

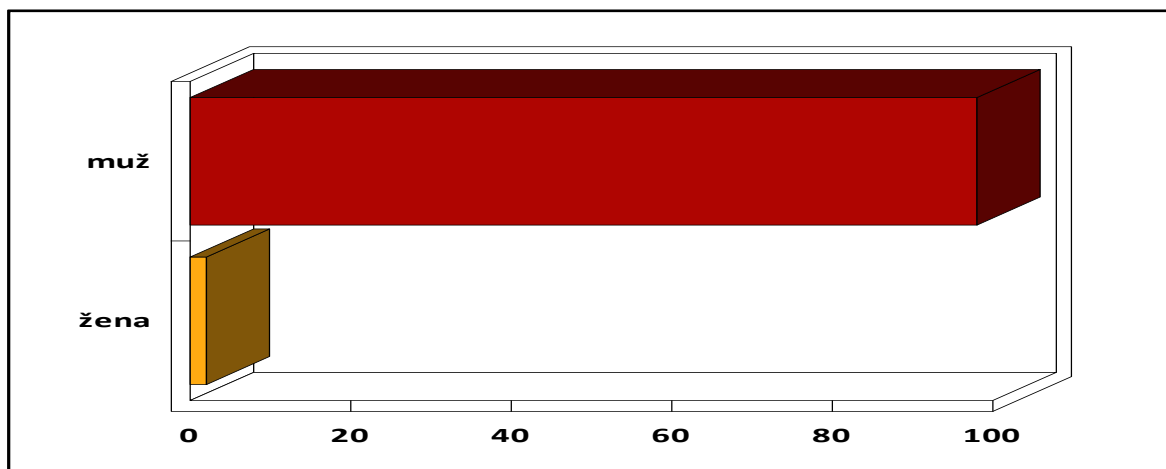
UTB ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Institut mezioborových studií Brno

	NÁZEV	POČET	KDO	KDY
31.	<u>Úkolová uskupení 601. skss v misi ISAF</u> Afghánistán, Nangarhár	2 x 100	601. skss	6/2011 - 6/2012
32.	<u>BALTIC AIR POLICING 2012</u> Litva	2 x 64	AČR	ukončena 4. 1. 2013
33.	<u>Výcvikové jednotky Vojenské policie</u> Afghánistán, Wardak, ISAF	4 x 12	AČR	ukončena 31. 3. 2013
34.	<u>Operational Mentoring and Liaison Team - OMLT</u> <u>Operační výcvikový a styčný tým</u> Afghánistán, Wardak, ISAF	5 x 54	AČR	ukončena 30. 4. 2013
35.	<u>ISAF PRT</u> Provinční rekonstrukční tým jedenáct jednotek Afghánistán, Lógar, ISAF	více než 2 500, až třetina několikrát	AČR a civilní experti	hlavní část ukončena 31. 1. 2013 odsun a předání materiálu ukončeno v červenci 2013
36.	<u>1. MAT Wardak ISAF</u> Military Advisory Team Afghánistán, Wardak, ISAF	59	AČR	4/2013 - 10/2013 mise ukončena v září a přesun do ČR v říjnu 2013
37.	<u>1. MAT Lógar ISAF</u> Military Advisory Team Afghánistán, Lógar, ISAF	64	AČR	3/2013 - 9/2013 mise ukončena v září a přesun do ČR v říjnu 2013
	Stav k říjnu 2013			

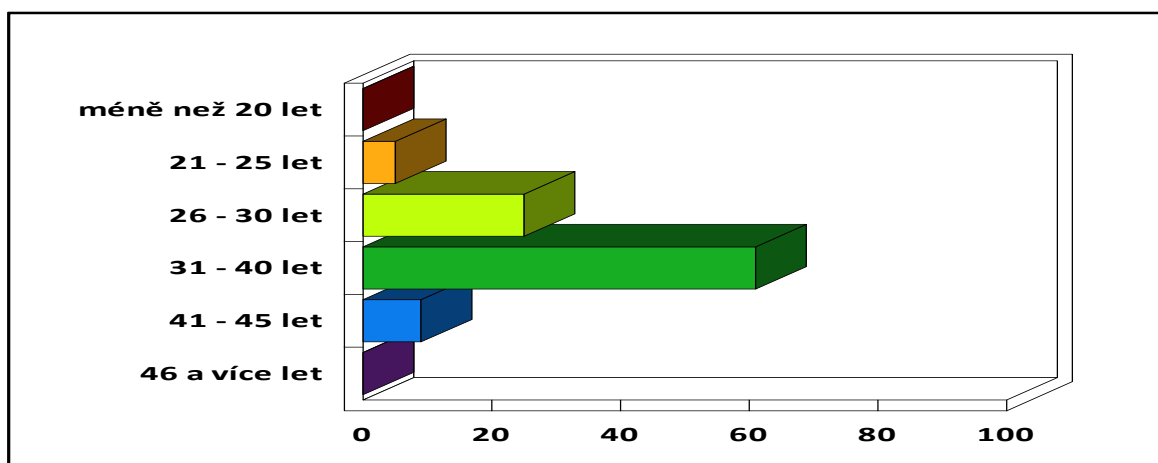
<http://www.mise.army.cz/historie-misi/historie-zahranicnich-misi-3699/>[vid. 25.2, 20:39]

PŘÍLOHA P II: GRAFY

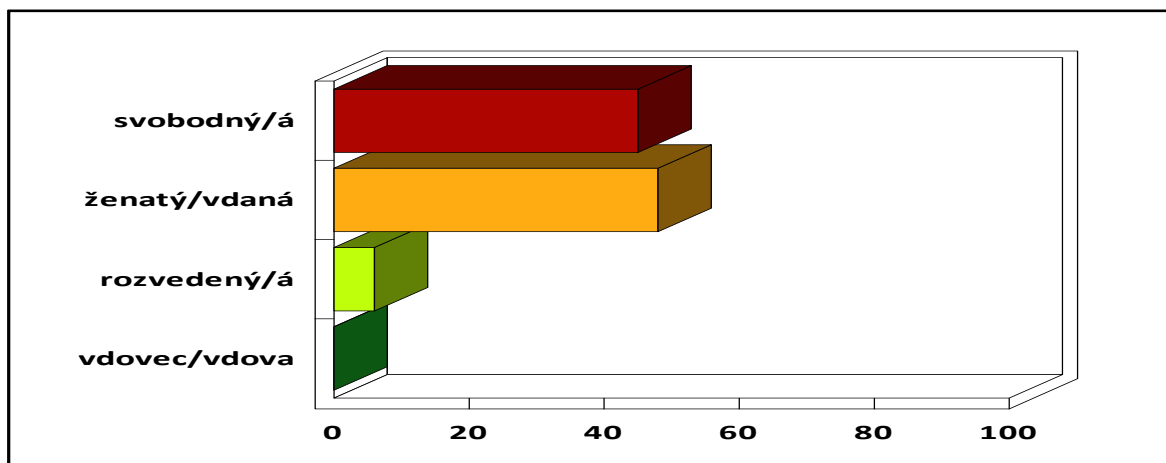
Graf k tabulce č. 1 - Zjištění pohlaví respondentů



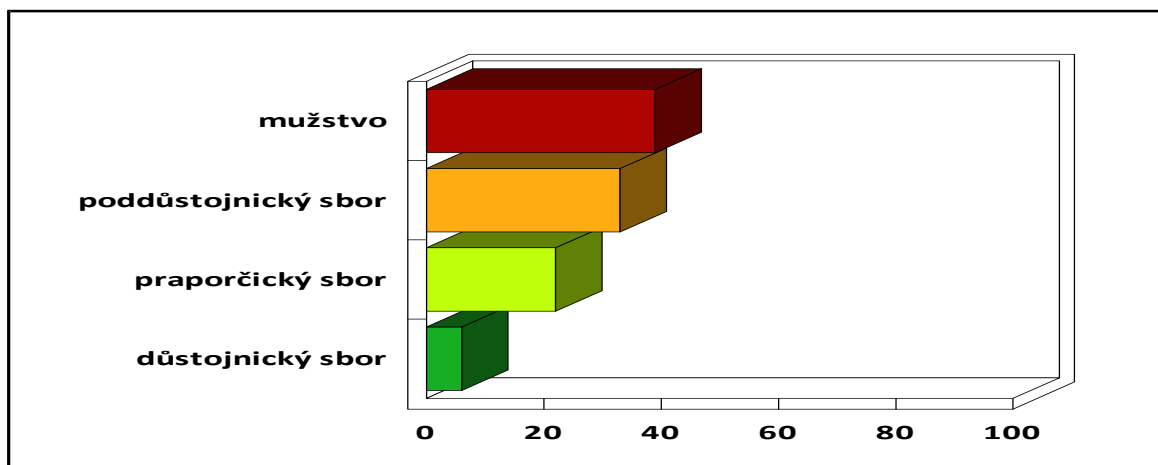
Graf k tabulce č. 2 – Zjištění věku respondentů



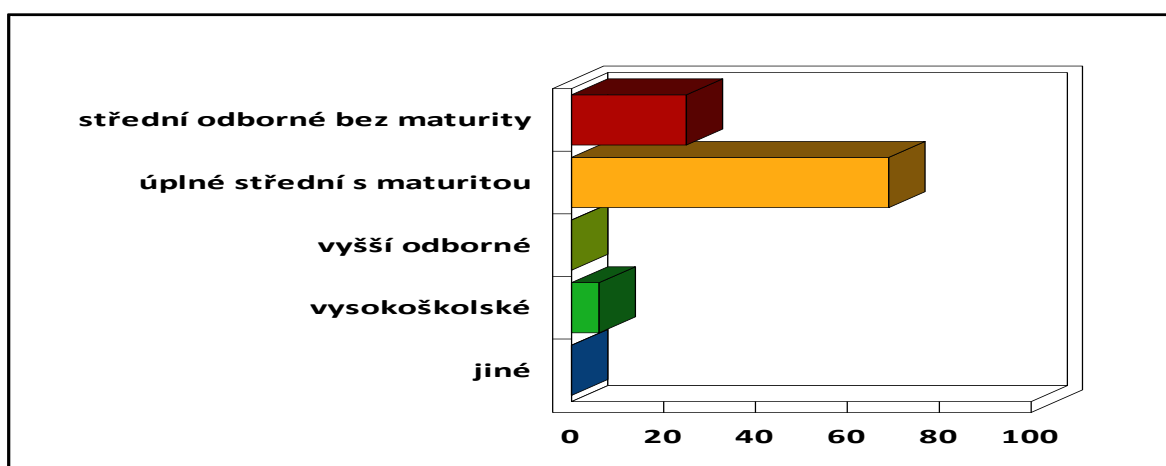
Graf k tabulce č. 3 – Zjištění rodinného stavu



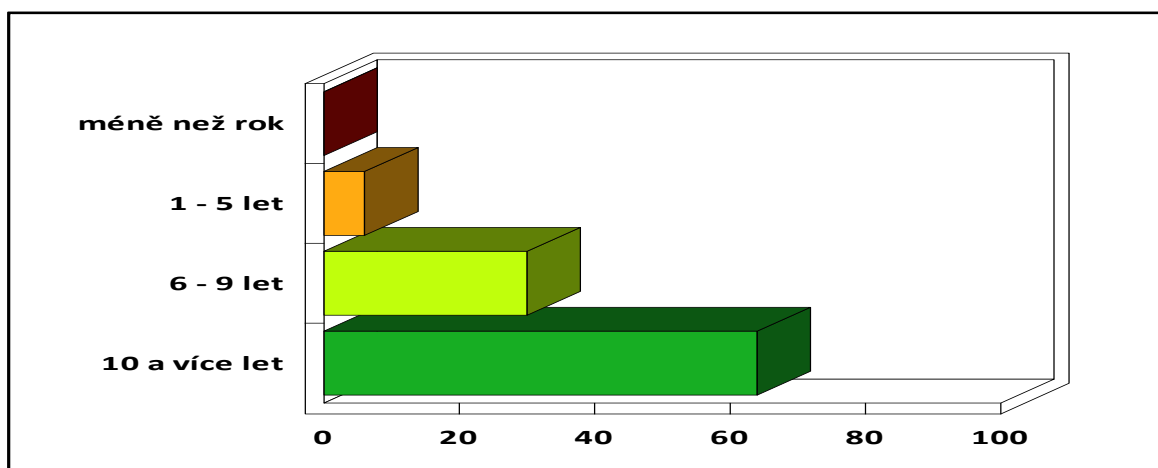
Graf k tabulce č. 4 – Příslušnost k hodnostnímu sboru



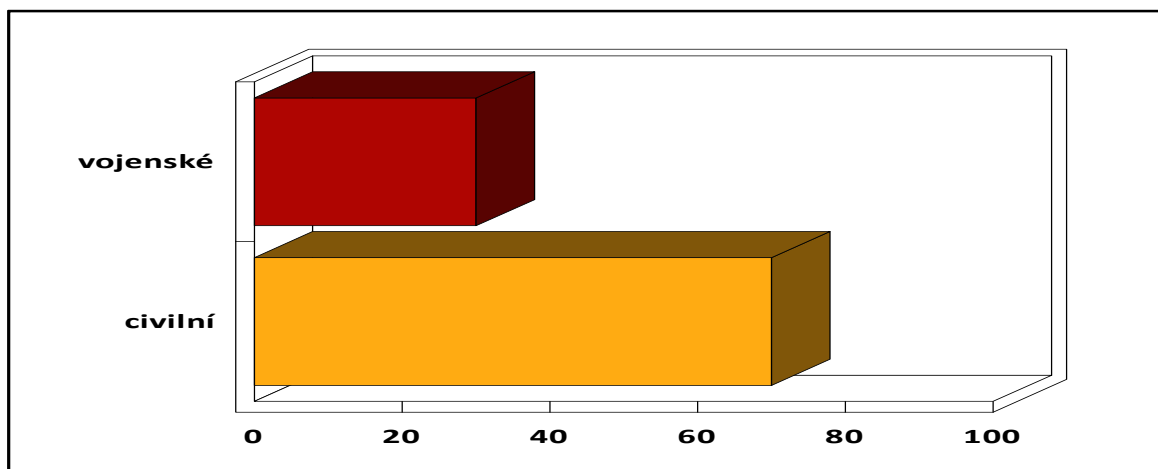
Graf k tabulce č. 5 – Nejvyšší dosažené vzdělání



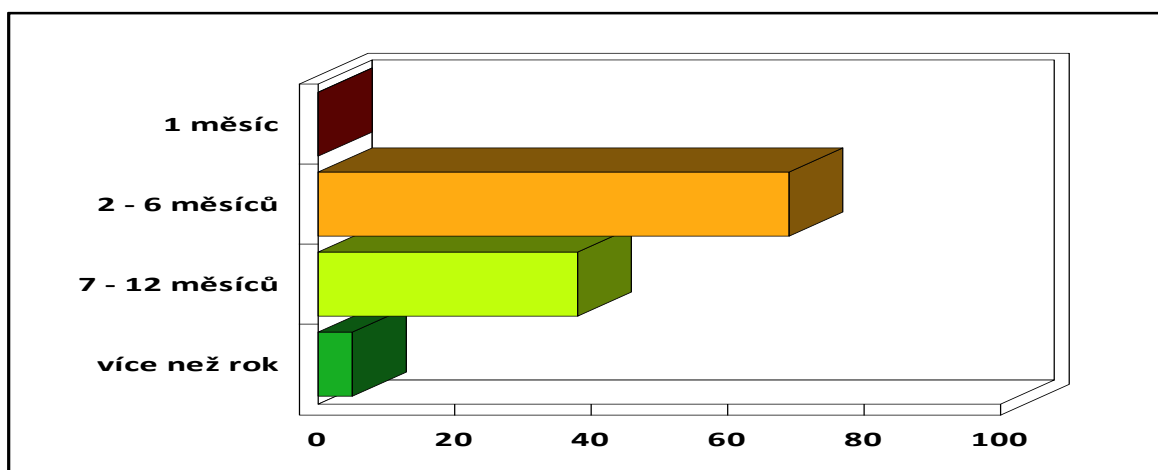
Graf k tabulce č. 6 – Zjištění délky služebního poměru respondentů



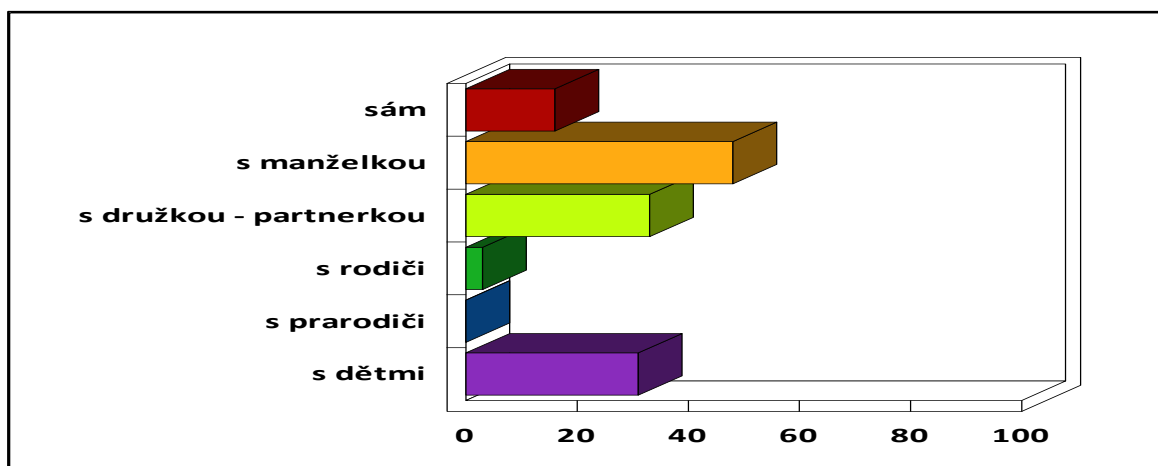
Graf k tabulce č. 7 – Zjištění typu vzdělání respondentů



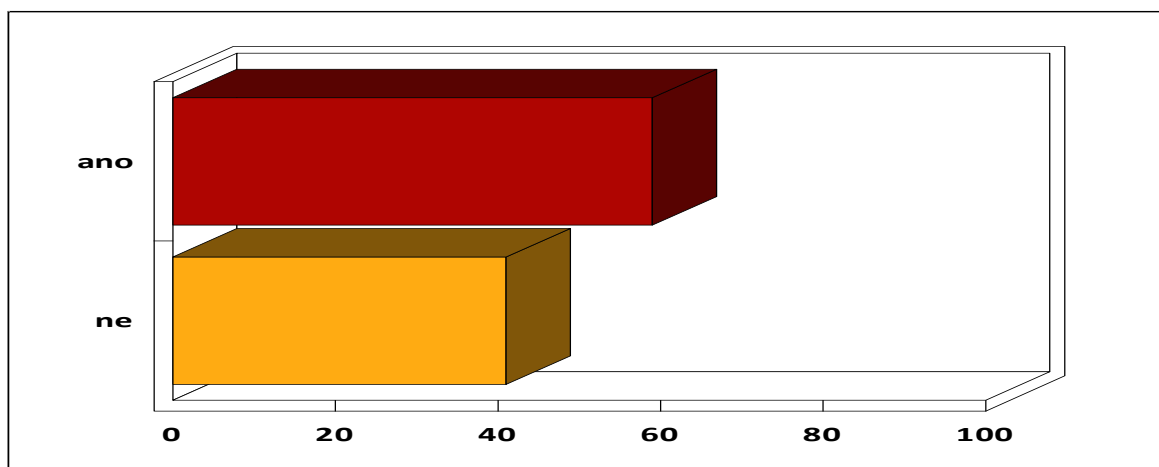
Graf k tabulce č. 8 – Zjištění délky odloučení od rodiny



Graf k tabulce č. 9 – Zjištění s kým respondent v současné době žije

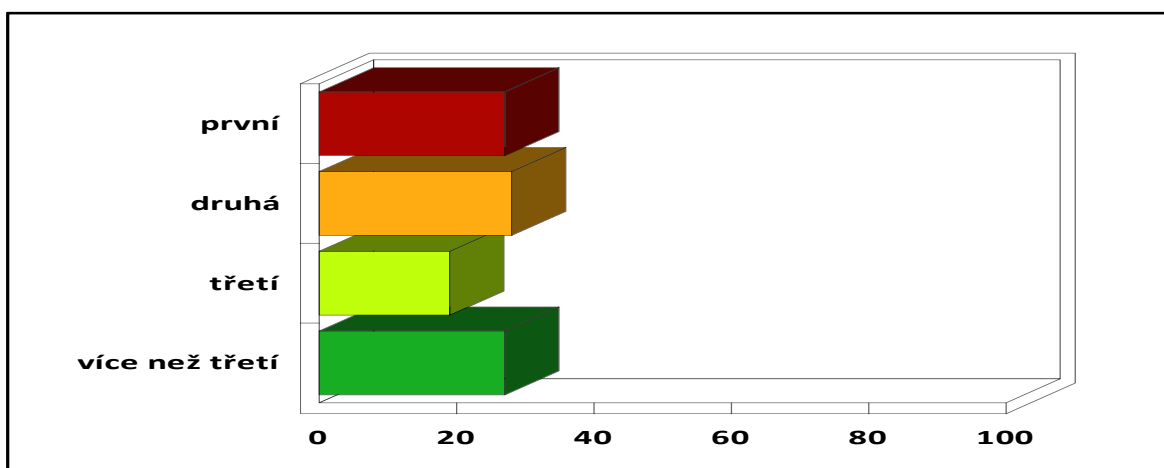


Graf k tabulce č. 10 – Zjištění pracovní zkušenosti v civilu před vstupem do AČR

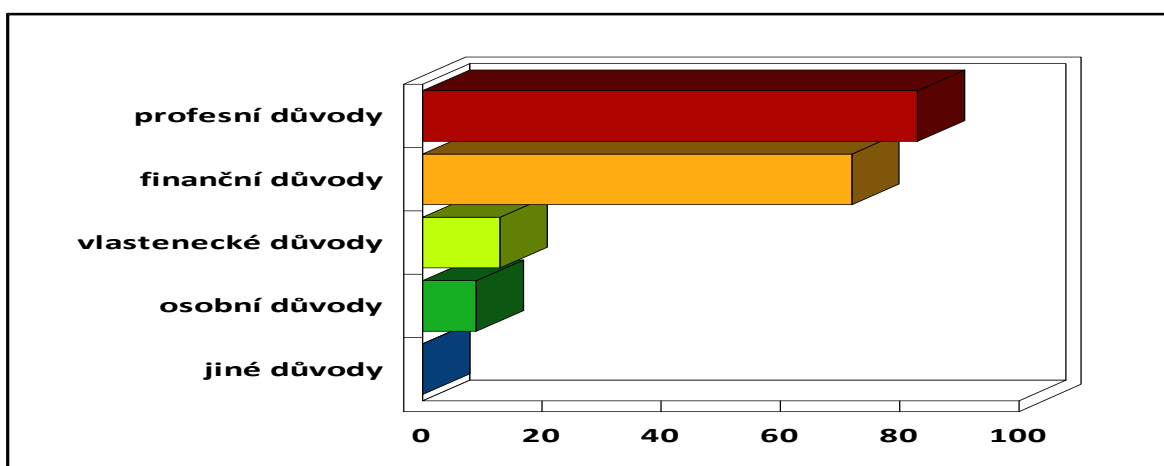


INTERPRETACE DOTAZNÍKU ŽSO – 1. část

Graf k tabulce č. 11 – Počet misí

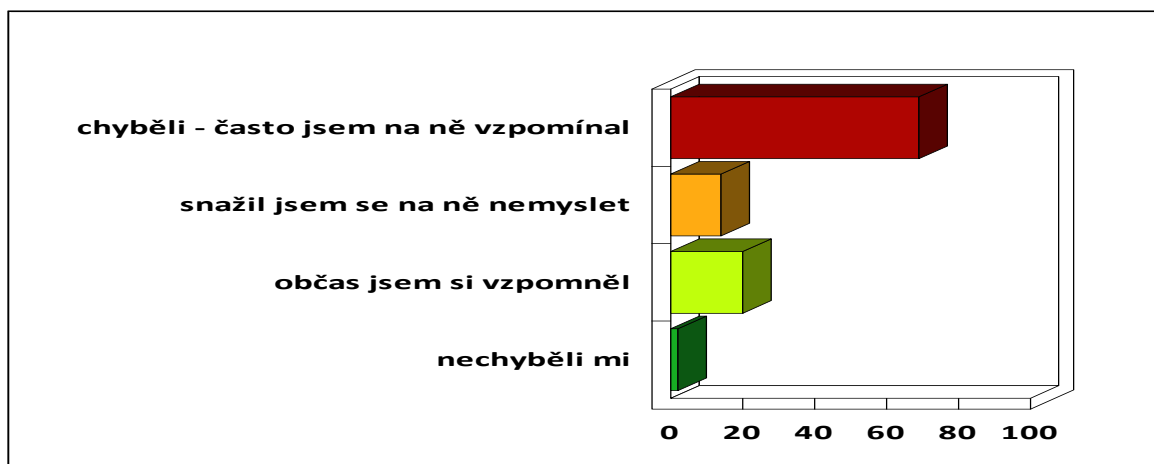


Graf k tabulce č. 12 – Jaké byly důvody motivace respondentů účasti na ZM

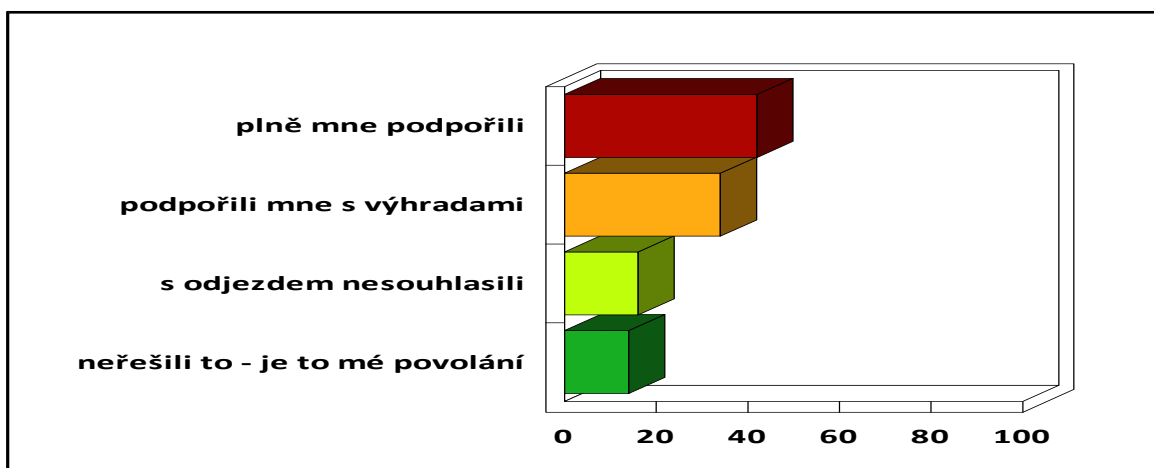


INTERPRETACE DOTAZNÍKU ŽSO – 2. Část, oblast č. 1

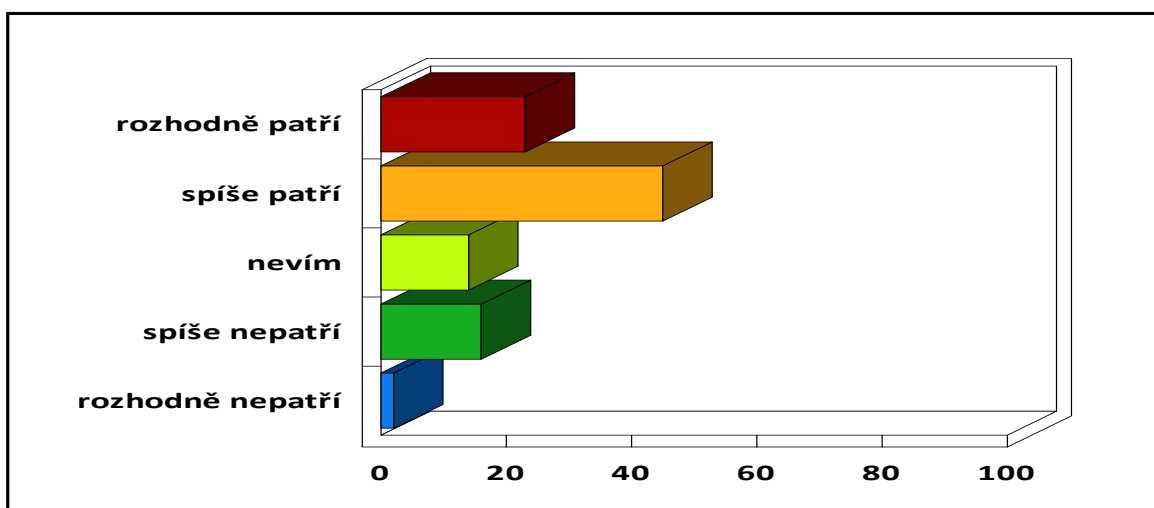
Graf k tabulce č. 13 – Rodina a blízcí



Graf k tabulce č. 14 – Postoj rodiny a blízkých k výjezdu na zahraniční misi



Graf k tabulce č. 15 – Psycholog do zahraniční mise



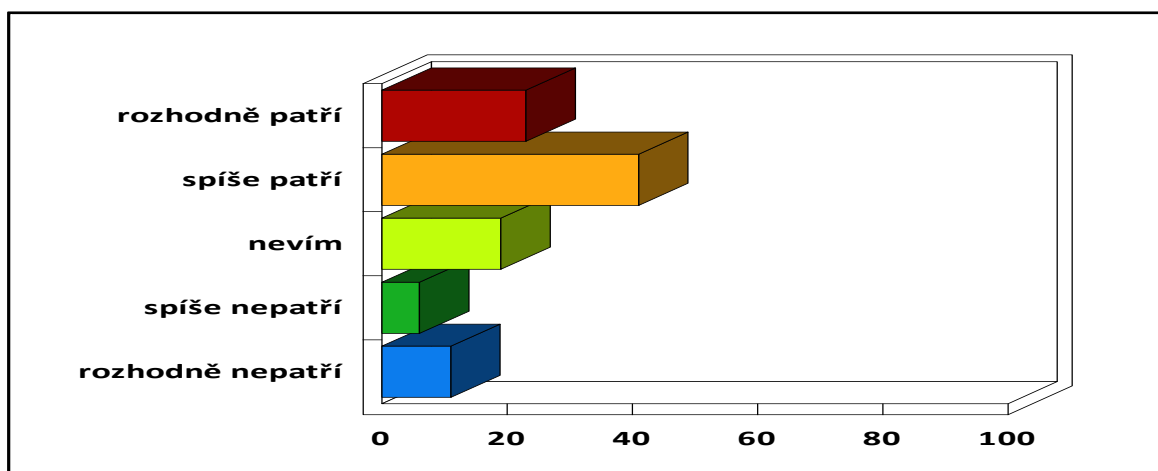
Graf k tabulce č. 16 – Řešení problémů doma v průběhu zahraniční mise



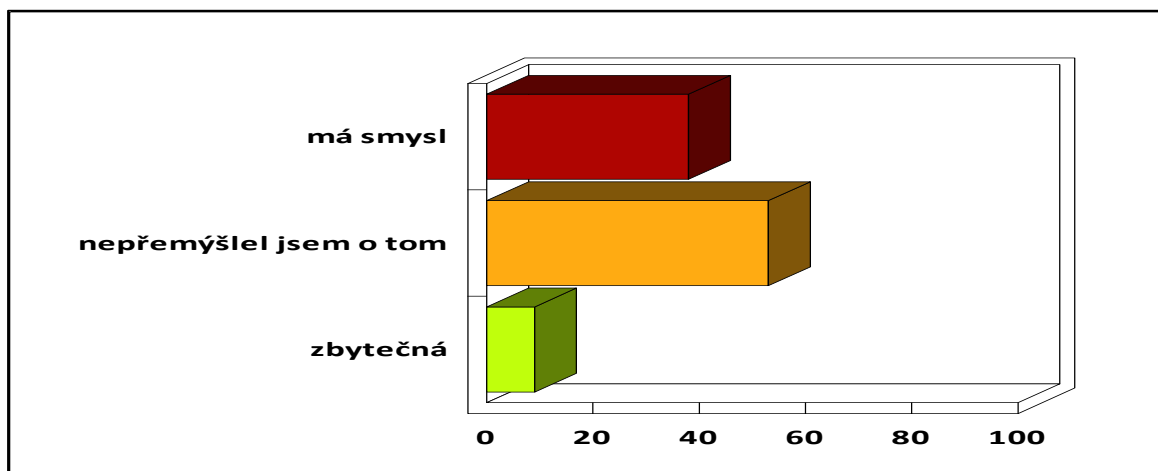
Graf k tabulce č. 17 – V zahraniční misi respondentům nejvíce vadilo



Graf k tabulce č. 18 – Kaplan do zahraniční mise

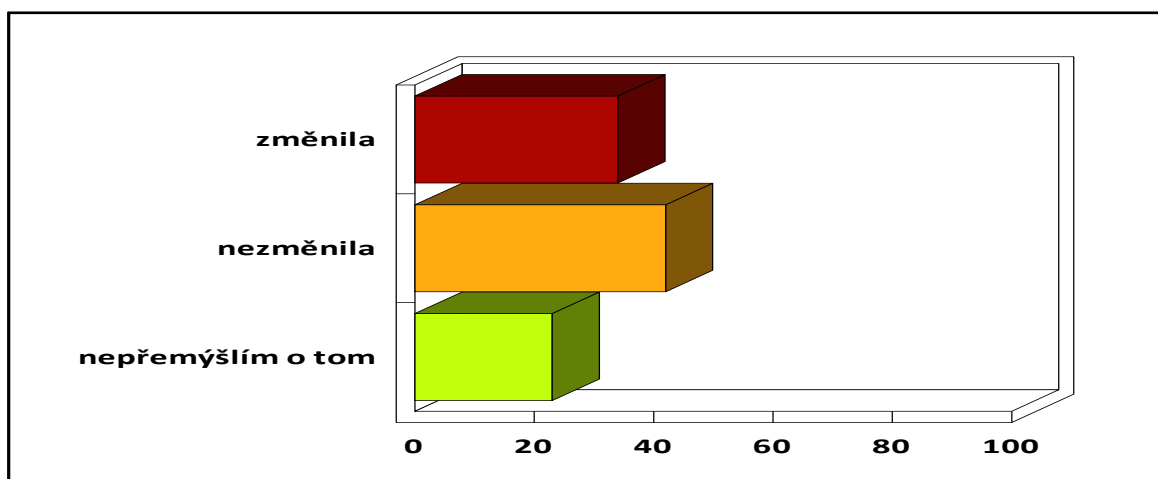


Graf k tabulce č. 19 – Názor na komisi pro rodinu



INTERPRETACE DOTAZNÍKU ŽSO – 2. Část, oblast č. 2

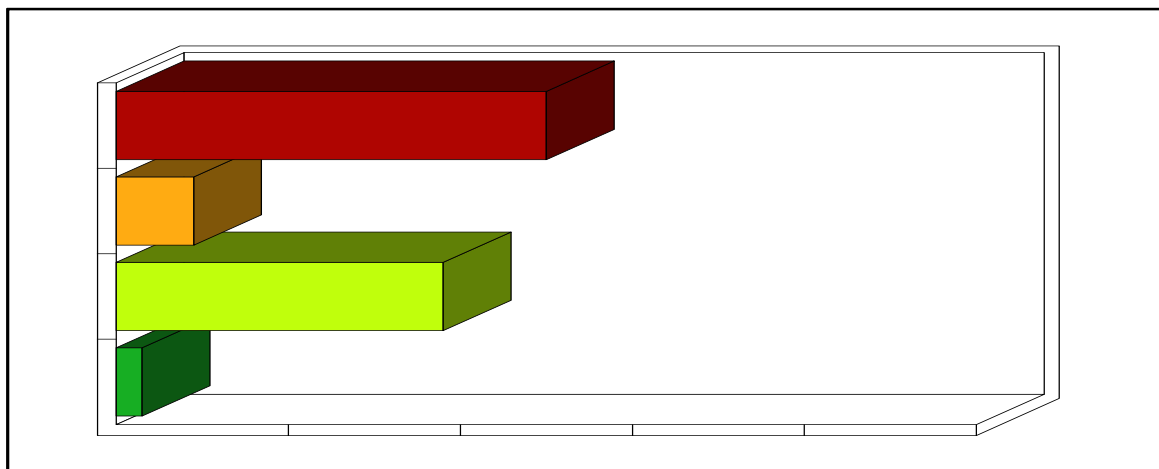
Graf k tabulce č. 20 – Myslím, že mě zahraniční mise do budoucna



Graf k tabulce č. 21 – Co nejvíce pomáhalo respondentům v překonání odloučení od rodiny

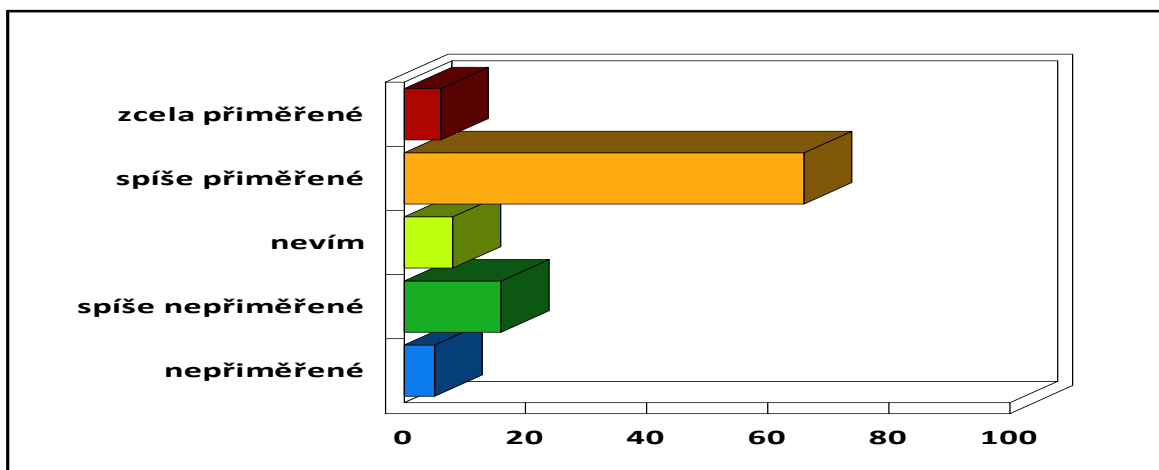


Graf k tabulce č. 22 – Dostatek soukromí

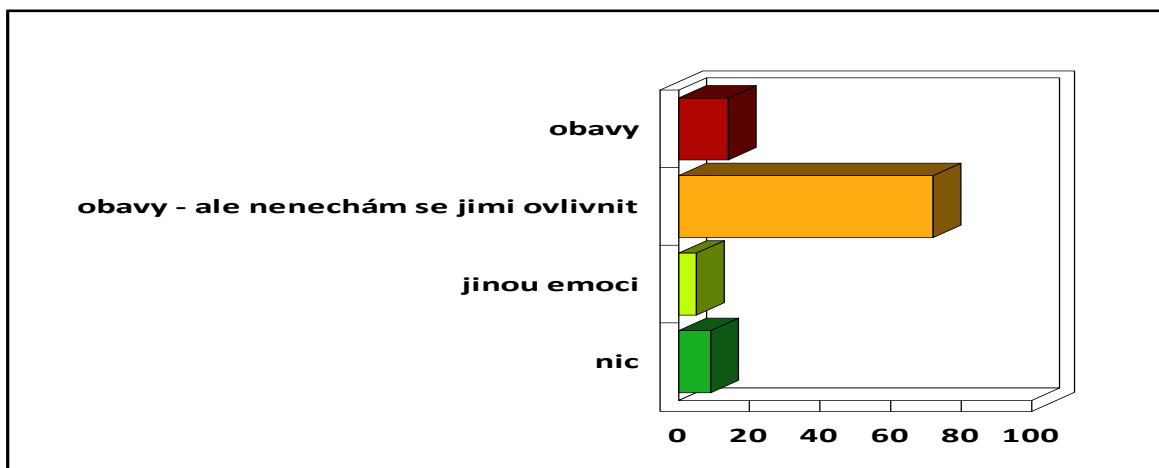


INTERPRETACE DOTAZNÍKU ŽSO – 2. Část, oblast č. 3

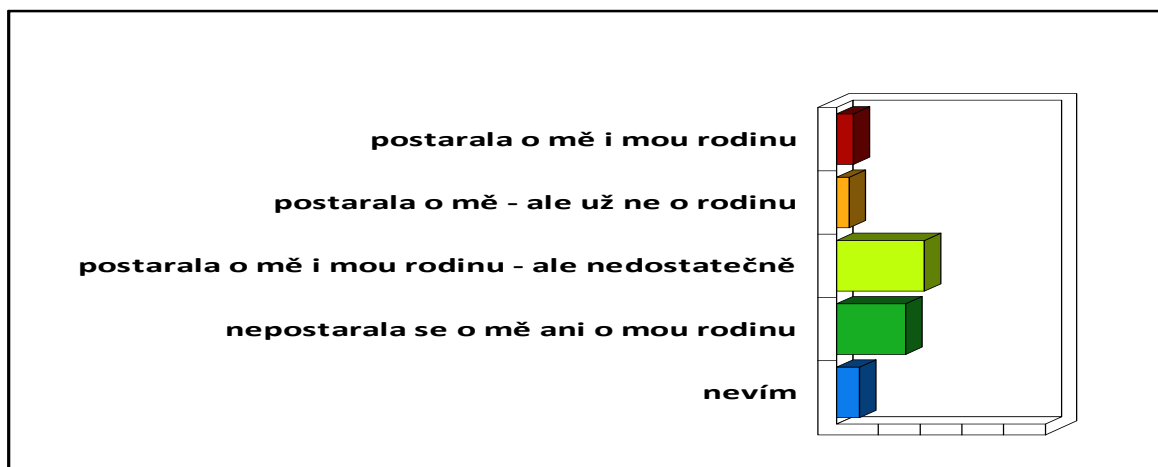
Graf k tabulce č. 23 – Finanční ohodnocení v zahraniční misi



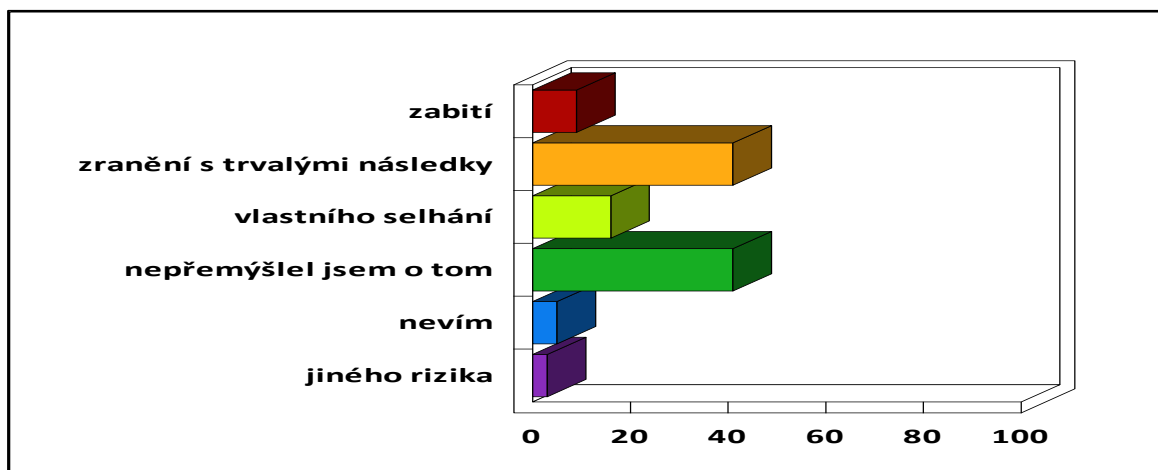
Graf k tabulce č. 24 – Nebezpeční v zahraniční misi u respondentů vyvolávalo



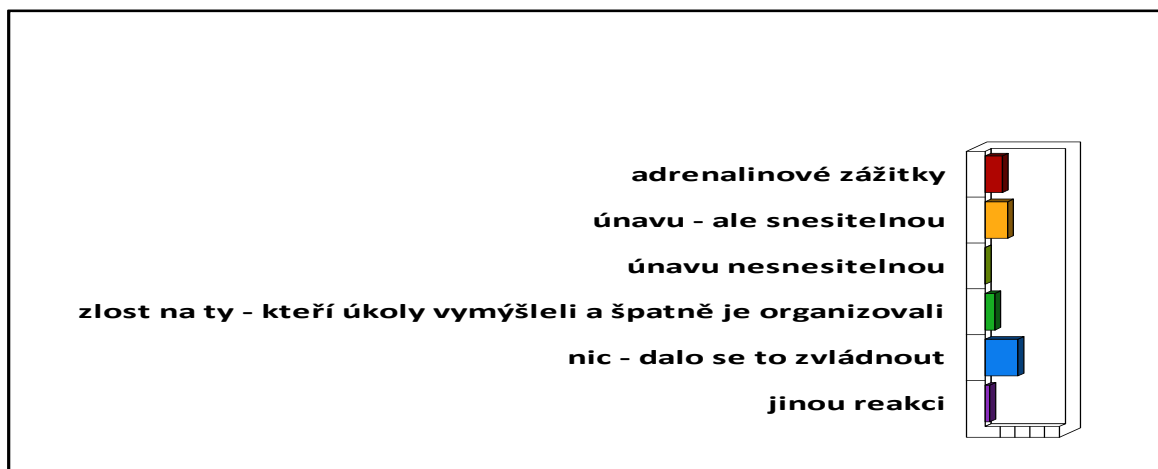
Graf k tabulce č. 25 – V případě zranění, zmrzačení či zabití by se AČR



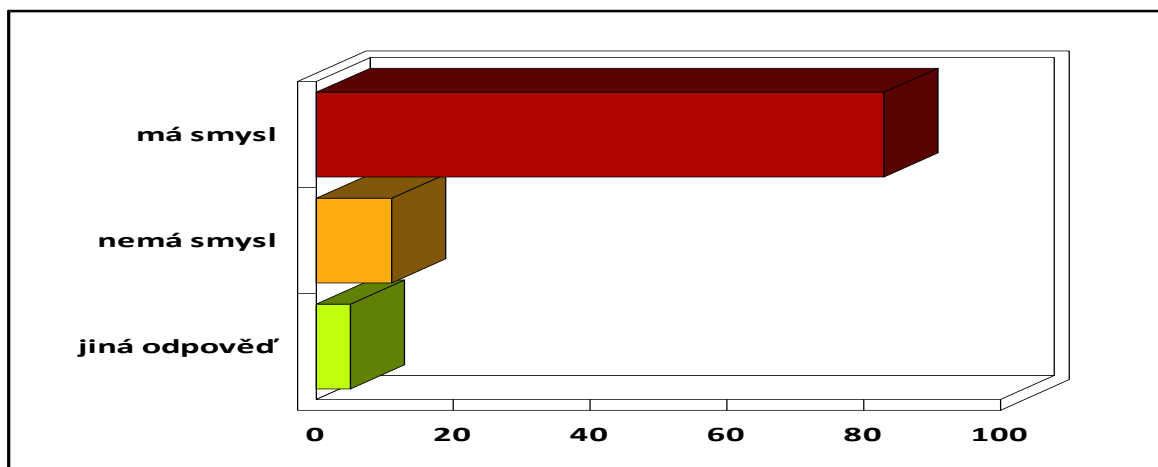
Graf k tabulce č. 26 – Obavy respondentů při bojové akci



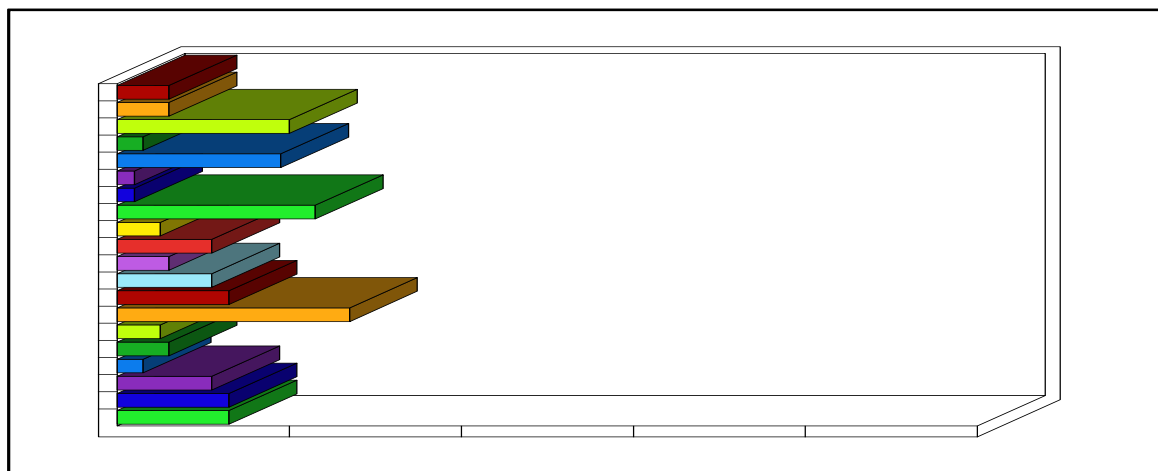
Graf k tabulce č. 27 – Jaké pocity ze zvládnání vyvolávalo u respondentů



Graf k tabulce č. 28 – Podle respondentů práce českých vojáků v zahraniční misi



Graf k tabulce č. 29 – Jaké byly příčiny stresu



Dotazník ŽSO/11/2013

Po vyplnění pouze pro potřeby výzkumného týmu!



Vážená kolegyně, vážený kolego,

jsm studentka 3. ročníku bakalářského studia UTB Zlín, Institut mezioborových studií v Brně.

Chtěla bych Vás požádat o spolupráci formou vyplnění tohoto dotazníku, který bude použit a zpracován **VÝHRADNĚ** pro moji bakalářskou práci na téma:

„Vliv stresu z bojového nasazení na rodinný život“.

Vaše odpovědi, prosím zakřížkujte, popřípadě doplňte volným písemným projevem.

V dotazníku můžete označit jednu nebo více odpovědí.

Dotazník je **ANONYMNÍ**, nepodepisujte jej.

V případě Vašeho zájmu o výsledky výzkumu mě kontaktujte na e-mailové adrese:

mona.b@tiscali.cz

Děkuji Vám za ochotu, Váš čas i Vaše sdělené informace a postoje.

Monika Bílá

DOTAZNÍK ŽSO - 1. ČÁST

1. Zahraniční mise, které jste se účastnil/a, byla Vaše:

- první
 - druhá
 - třetí
 - více než třetí (doplňte kolikátá)
-

2. Jaké byly důvody, které Vás motivovaly k účasti v zahraniční misi ⇒

- profesní důvody
- finanční důvody
- vlastenecké důvody
- osobní důvody
- jiné důvody (uveďte které).....

DOTAZNÍK ŽSO - 2. ČÁST

Oblast č. 1

3. Vaše rodina, děti, přítel/kyně, přátelé Vám:

- chyběli, často jsem na ně vzpomínal
- snažil jsem se na ně nemyslet
- občas jsem si vzpomněl
- nechyběli mi

4. Postoj Vašich blízkých a rodiny k výjezdu do zahraniční mise:

- plně mne podpořili
- podpořili mě s výhradami
- s odjezdem nesouhlasili
- neřešili to – je to mé povolání

5. Psycholog do zahraniční mise:

- rozhodně patří
- spíše patří
- nevím
- spíše nepatří
- rozhodně nepatří

6. Pokud jste se dozvěděl/a o nějakém problému doma, tak...:

- snažil/a jsem se na to nemyslet (uved'te proč).....
- snažil/a jsem se to vyřešit (uved'te jak).....
- ◀ doufal jsem, že se to vyřeší i bez mé pomoci
- ▶ dění u rodiny v ČR jsem nemohl nijak ovlivnit

7. Nejvíce Vám v misi vadilo:

- nedostatek volného času
- nedostatek informací ze strany velení
- ◀ únava, nedostatek spánku
- ▶ nedostatečné ohodnocení naší práce
- ▲ jiné (doplňte co).....

8. Kaplan do zahraniční mise:

- rozhodně patří
- spíše patří
- ◀ nevím
- ▶ spíše nepatří
- ▲ rozhodně nepatří

9. Jaký je Váš osobní názor na funkci „KOMISE PRO RODINU“

- má smysl
- nepřemýšlel jsem o tom
- ◀ zbytečná (uved'te proč).....

Oblast č. 2

10. Myslím, že mě zahraniční mise do budoucna:

- změnila (doplňte).....
- nezměnila
- ◀ nepřemýšlím o tom

11. V překonání odloučení od rodiny a blízkých Vám nejvíce pomáhalo:

- posilovna, volnočasové aktivity
- knihovna, možnost půjčení časopisů, DVD
- ◀ spánek

- ▶ být ve společnosti kamarádů
- ▲ odloučení od rodiny mi nevadilo
- ▼ jiné (doplňte co).....

12. Dostatek soukromí v misi:

- Měl/a jsem
- Měl/a jsem, ale uvítal/a bych více času, který bych měl jen sám pro sebe
- ◀ Neměl/a jsem, ale nevadilo mi to
- ▶ Neměl/a jsem a vadilo mi to

Oblast č. 3

13. Finanční ohodnocení vzhledem k riziku, které jste podstupoval/a, považujete za ⇒

- zcela přiměřené
- spíše přiměřené
- ◀ nevím
- ▶ spíše nepřiměřené (doplňte proč).....
- ▲ nepřiměřené (doplňte proč).....

14. Nebezpečí, které v misi hrozilo (např. nájezd na IED, raketové a jiné útoky) ve

Vás vyvolávalo ⇒

- obavy
- obavy, ale nenechám se jimi ovlivnit
- ◀ jinou emoci (doplňte jakou)
- ▶ nic

15. V případě, že byste byl zraněn, zmrzačen či zabit, pak si myslíte, že by se AČR ⇒

- postarala o mě i mou rodinu
- postarala o mě, ale už ne o rodinu
- ◀ postarala o mě i mou rodinu, ale nedostatečně
- ▶ nepostarala se o mě ani o mou rodinu
- ▲ nevím

Oblast č. 4

16. Při bojové akci jste měl/a především obavy ze ⇒

- zabití
- zranění s trvalými následky
- ◀ vlastní selhání
- ▶ nepřemýšlel/a jsem o tom
- ▲ nevím
- ▼ jiného rizika (doplňte kterého).....

17. Množství úkolů, které před Vámi stálo, ve Vás vyvolávalo zejména ⇒

- adrenalinové zážitky
- únavu, ale snesitelnou
- ◀ únavu nesnesitelnou
- ▶ zlost na ty, kteří úkoly vymýšleli a špatně je organizovali
- ▲ nic – dalo se to zvládnout
- ▼ jinou reakci (doplňte jakou).....













18. Domníváte se, že práce českých vojáků v zahraniční misi ⇒

- má smysl
- nemá smysl
- ◀ jiná odpověď (doplňte).....

19. Pokud jste se někdy V PRŮBĚHU MISE nacházel tzv. ve stresu“, co toho bylo příčinou?

Zakřížkujte jednu či více možností:

- zdravotní potíže – obecně
- zdravotní potíže při plnění úkolů v zahraniční misi
- rodinné problémy
- problémy s dětmi
- partnerské a manželské problémy
- negativní postoj rodiny k mé účasti v zahraniční misi
- nedostatek peněz
- problémy s nadřízenými v zahraniční misi

-  problémy s podřízenými v zahraniční misi
-  problémy s kolegy (kolegyněmi) v zahraniční misi
-  nedostatek času v zahraniční misi
-  postrádání smyslu zahraniční mise
-  nedostatek výzbroje
-  nedostatek výstroje
-  špatná strava
-  nedostatek odpočinku
-  špatné ubytování
-  pracovní prostředí (horko, zima, prach, hluk apod.) v rámci zahraniční
-  nedostatek veřejného uznání/veřejné podpory
-  jiné (vypište)

.....

Odpovězte volným písemným projevem

1. Pokud jste v nějaké situaci pocítoval obavy o své zdraví či život, napište, jak jste tento stav zvládal ⇒

.....

.....

.....

2. Navrhněte, jak a v čem zlepšit podmínky vojáků v zahraniční misi ⇒

.....

.....

.....

3. Má, podle Vašeho názoru účast v zahraniční misi vliv na rodinný a manželský či partnerský život? ⇒

.....

.....

.....

4. Jaká NEGATIVA Vám účast na zahraniční misi přinesla? ⇒

.....

.....

.....

5. Jaká POZITIVA Vám účast na zahraniční misi přinesla? ⇒

.....

.....

.....

Oblast č. 5

SOCIODEMOGRAFICKÉ ÚDAJE

Zakřížkujte vždy jednu možnost. Tyto údaje slouží výhradně ke statistickému zpracování!

Pohlaví

muž

žena

Věk

méně než 20 let

21 - 25 let

26 - 30 let

31 - 40 let

41 – 45 let

46 a více let

Příslušnost k hodnostnímu sboru

mužstvo

poddůstojnický sbor

praporčický sbor

důstojnický sbor

Rodinný stav

svobodný/á

ženatý/vdaná

rozvedený/á

vdovec/vdova

Nejvyšší dosažené vzdělání

střední odborné bez maturity

úplné střední s maturitou

vyšší odborné

vysokoškolské

jiné (doplňte).....

V současné době žijete

(můžete označit více možností podle skutečnosti)

sám, sama

s manželkou, s manželem

s družkou, s druhem (partnerkou, partnerem)

s rodiči

s prarodiči

s dětmi

Délka Vašeho služebního poměru VZP:

méně než rok

1 – 5 let

6 – 9 let

10 a více let

Vaše odloučení od rodiny trvalo

1 měsíc

2 – 6 měsíců

7 – 12 měsíců

více než rok

Typ vzdělání

vojenské

civilní

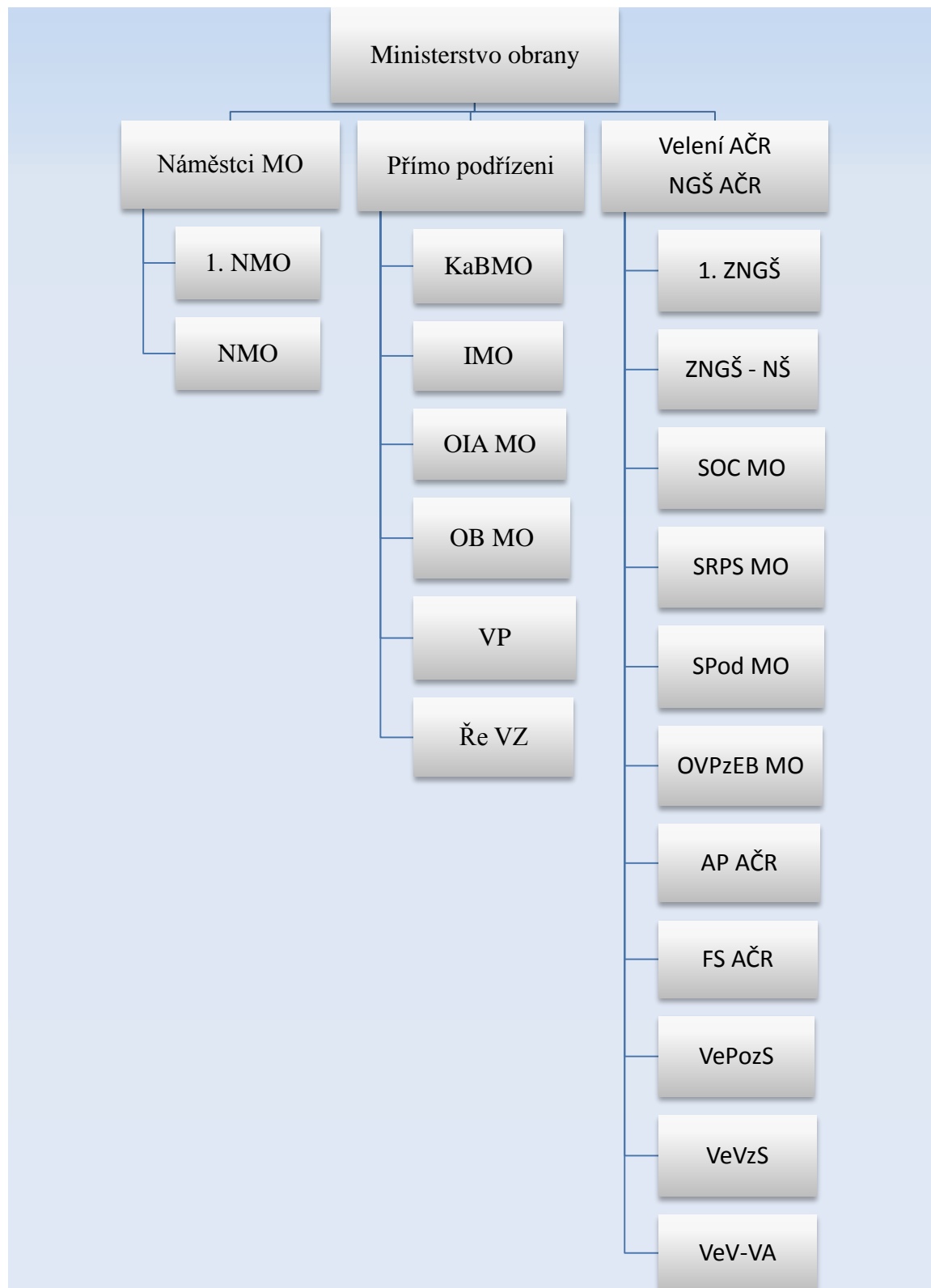
Byl(a) jste zaměstnán v civilním sektoru před vstupem do AČR?

ano

ne

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku!

PŘÍLOHA P IV: STRUKTURA OZBROJENÝCH SIL



Zdroj: Vlastní zpracování (ŠIS)